

WASA DAGBLAD

Nr 8 Söndagen den 23 februari 2025

ISSN 2954-2448

Kaffe är bra för hälsan

Musikfestspelen i Korsholm

Alexander Lauréus

Till privatläkare för 28 €

Kaskö tidnings arvinge till Sundsvall

Kronomagasinets

WASA DAG- BLAD

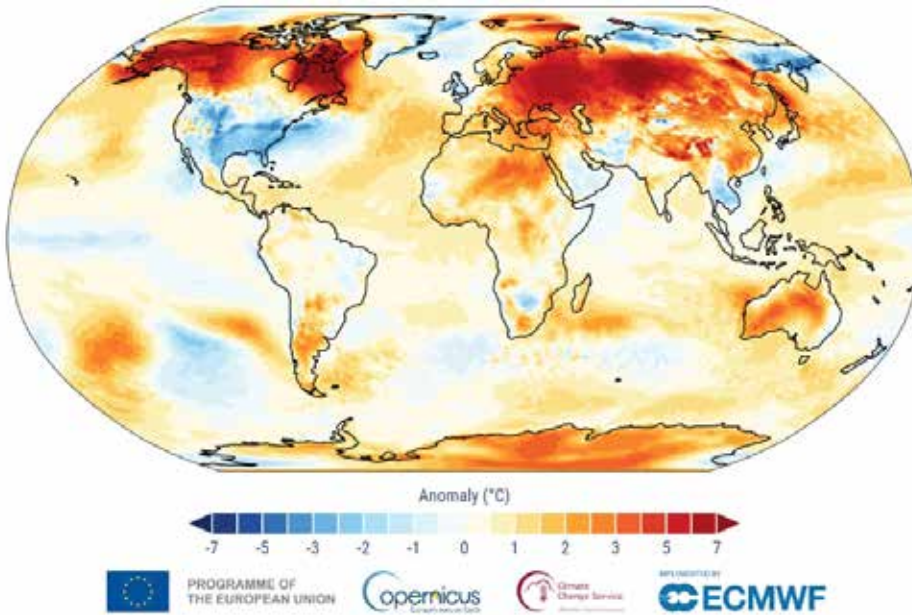
Här finns vi:

vpress.ovh

32 sidor

I DAG

Januarihettan: Ännu en sten i muren

Surface air temperature anomaly for January 2025 relative to the January average for the period 1991-2020. Data source: ERA5. Credit: C3S/ECMWF.

Annu en januari, ännu ett rekordslaget. Copernicus, de där klimatmätarna, de har räknat. Januari 2025? Den varmaste januari. Någonsin. Globalt, 13,23°C. Låter som en siffra, eller hur? Det är det inte. Det är en varning. En tjutande siren du inte kan ignorera, även om du försöker begrava huvudet i sanden.

La Niña ska ju kyla ner saker. Det är det som står i läroboken. Men läroboken har fel. Eller kanske världen bara ignorerar kursplanen. Vi pratar inte om en liten knuff heller. 0,79°C varmare än det nyligen genomsnittliga. 1,75°C över förindustriell nivå. Det är inte bara siffror. Det är grader av problem. Grader närmare kanten.

Parisavtalet, kommer du ihåg det? 1,5°C. Linjen i sanden. Vi har dansat över den i månader. Arton av de senaste nitton, för att vara exakt. Som någon slags makaber limbo. Hur länge innan vi faller?

Europa brinner också. Södra och östra delarna, västra Ryssland - de känner hettan. Bokstavligen. Vissa fick en andhämtning - Island, Storbritannien, Irland - de hade det kallare än genomsnittet. Men det gör bara resten av världens feber ännu värre.

Kanada, Alaska, Sibirien - de bakas. Sydamerika, Afrika, Australien, till och med Antarktis känner av det. De kalla fläckarna? USA, östra Ryssland, Arabiska halvön, Sydostasien. Små öar av förnuft i ett hav av stigande temperaturer.

Det här är inte någon abstrakt förutsägelse längre. Det händer. Just nu. Pla-

neten säger oss något, och det är inte artigt. Det är inte subtilt. Det är ett skrik.

Forskarna, de har sagt det här i årtal. Decennier. Global uppvärmning.

Klimatförändring. Vi har hört orden. Vi har sett diagrammen. Men siffror på en sida är en sak. Svett som droppar nerför ansiktet i januari är en annan.

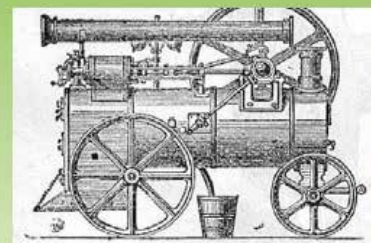
Copernicus säger att vi måste övervaka. Vi måste mildra. Fina ord. Men vad sägs om handling? Vad sägs om förändring? Vi pratar inte om återvinning längre. Vi pratar om överlevnad.

Den här januaris hetta är inte bara ett rekord. Det är ett meddelande. Och om vi inte lyssnar, om vi fortsätter att ignorera tecknen, kommer nästa meddelande inte att vara så artigt. Det kommer att vara en uppgörelse. Och det är ett samtal ingen vill ha.

Photo Supplement

Wasaan Päivälehti
WASA DAIVLY
Wasa Dagblad

Photo Supplement

LOCOMOBIL.

1870-luvun koneet
Maskiner på 1870-talet
Machines in the 1870s

Fotobilaga - vpress.ovh

NYHETER

Wärtsilä tillkännager lanseringen av nästa generations 46TS-motor, som är konstruerad för att balansera produktion av förnybar energi och effektiv baskraftproduktion. Motorn kommer också att kunna använda ejfossilbaserade bränslen när de blir tillgängliga i framtiden. © Wärtsilä (Wärtsilä)

WÄRTSILÄ

Wärtsiläs nästa generations motor förbättrar energiekonomin

Teknologiföretaget Wärtsilä har presenterat nästa generations 46TS-motor som är konstruerad för att balansera produktionen av förnybar energi och ge effektiv kraftgenerering vid basbelastning. Motorn kan också köra hållbara bränslen, vilket gör den till ett mer miljövänligt alternativ.

Wärtsilä 46TS-motorn är en stor produkt under långsiktig utveckling. Den baserar sig på ett antal kraftverksmotorer som har visat sig vara tillförlitliga på lång sikt, till exempel Wärtsilä 50-serien. W50-motorerna är en av världens mest framgångsrika kraftverksmotorer med totalt 55 miljoner motortimmar sedan 2008. Fluktuationerna i produktionen av förnybar energi utmanar balansen i elnätet. Wärtsilä 46TS-motorn är konstruerad för att möta denna utmaning genom att tillhandahålla flexibel och snabb balanseringskraft. Reglerkraft kan minska kostnaderna, utsläppen och behovet av markanvändning, enligt en färsk rapport från Wärtsilä.

”Energimställningen kommer inte att vara möjlig enbart med förnybar energi – vi behöver flexibla och högeffektiva motorer för att stödja vind- och solkraft när produktionen är låg”, säger Anders Lindberg, Executive Vice President, Energy på Wärtsilä. ”Den flexibla 46TS-motorn uppfyller detta behov och utökar vårt befintliga teknikutbud inom förnybar balansering och kostnadseffektiv kraftgenerering för baslast.”

Wärtsilä 46TS-motorn erbjuder ett antal betydande fördelar för kraft-

generering:

Betydande språng i effektivitet och prestanda: Effektivitet på mer än 51 procent sparar bränsle och minskar utsläppen. Resultatet är utmärkt prestanda under extrema förhållanden och i hög, tunn luft.

Ökad produktionskapacitet: En enda 46TS-motor kan generera en effekt på 23,4 megawatt, vilket innebär att även ett stort kraftverk kräver färre motorer.

Mer flexibilitet: Snabb respons på varierande belastningar, ännu snabbare upprampning (2 minuter), inga minimikrav på gång- eller ståtider. Snabb och kostnadseffektiv installation: Den modulära designen gör installationsarbetet snabbare och enklare, och de högkvalitativa, fabriktestade modulerna minskar den totala installationskostnaden avsevärt

Wärtsilä stöder maximal tillförlitlighet och lönsamhet för W46TS-motorerna med skräddarsydda tjänster av hög kvalitet. Wärtsiläs livscykel-tjänster optimerar motorns drift och prestanda och förbättrar därmed hela anläggningens prestanda och konkurrenskraft. Servicenätverkets experthjälp och stöd finns alltid i närheten, även genom fjärrövervakning.

Wärtsilä 46TS-motorn börjar säljas år 2025. Förra månaden offentliggjorde Wärtsilä sin första order på 46TS-motorer från Caspian Offshore Industries (KCOI) i Kazakstan. Motorerna kommer att användas i KCOI:s nya kraftverk på 120 megawatt.

Det är fråga om det första hybridkraftverket i sitt slag i Kazakstan där motorkraftverket kommer att kombineras med vind- och solkraftproduktion.

Lanseringsevenemang 17.2.2025. På bilden: kapellmästaren Sauli Perälä, skådespelerskan Sonja Halla-aho, informatören Heidi Sippola, kostymdesignern Emilia Eriksson och scenografen Mika Haaranen. Stadsteaterns höstsäsong Bild: Stadsteatern

STADSTEATERN

Vasa stadsteaters program för hösten 2025 är klart. Edit Piaf ångrar ingenting.

Vasa stadsteaters program för hösten 2025 har offentliggjorts. Det blir musikfyllda föreställningar när Romeo-scenen bjuder på både den gripande musikalpjäsen Piaf – Jag ångrar ingenting och den glädjefyllda musikkomedin Forever Young. Temat för teaterns kommande föreställningssäsong är extas. Kring temat har man sammanställt en mångsidig helhet som erbjuder en möjlighet att njuta av konst och högklassig underhållning samt att reflektera över extasens betydelse i dag.

Piaf – Jag ångrar ingenting

I september intas Romeo-scenen av musikalpjäsen Piaf, skriven av engelsmännen Pam Gems. Verket berättar den unika livshistorien om Édith Piaf, en sångare som blev världsberömd från Paris gator. Verket, som kombinerar fakta och fiktion, skildrar den passionerade konstnären i framgångens ögonblick och de bräckliga djupen i hans karriär.

Pjäsen är regisserad av Maiju Sallas, som senast besökte Vasa stadsteater år 2021 som

chef för Colorado Avenue. Dirigent är Sauli Perälä och koreograf är Antton Laine. Scenografin är gjord av Mika Haaranen, kostymerna av Emilia Eriksson och ljudet av Jouni Tapio. Rollen som Édith Piaf gestaltas av Sonja Halla-aho.

Evgit ung

I månadsskiftet oktober-november har Erik Gedeons glädjefyllda musikkomedi Forever Young premiär. Verket utspelar sig på 2080-talet, då Vasa stadsteater har omvandlats till ett ålderdomshem för skådespelare. De 90-åriga skådespelarna, som bor på ett ålderdomshem, tänker tillbaka på det förflutna och delar stunder av glädje och längtan tillsammans. Den fartfyllda föreställningen bjuder på älskade hits från de senaste decennierna. Pjäsen regisseras av Pentti Kotkaniemi och dirigeras av Sauli Perälä. Koreograf är Miika Alatupa. Scenograf är Mika Haaranen och kostymör är Emilia Eriksson. På scenen syns Toni Ikola, Timo Luoma, Oiva Nuojua, Sonja Halla-aho, Anna Lemmetti-Vieri, Sauli Perälä och Anni-Maija Koskinen.

NYHETER

MED EN TABLETT SÅ KAN DU LÄSA DEN HÄR TIDNINGEN VAR SOM HELST:

som här vid Brändö bro

BOSTADSLÖSHET

Vasa har det näst största antalet bostadslösa i förhållande till befolkningmängden

Enligt en färsk utredning från Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA) har bostadslösheten ökat i Finland. Vasa har det näst största antalet bostadslösa i förhållande till befolkningen.

Enligt ARA:s utredning fanns det år 2024 totalt 3 806 bostadslösa som bodde ensamma i Finland, vilket är 377 fler än året innan. Antalet bostadslösa som bor ensamma ökade för första gången sedan 2012.

Antalet långtidshemlösa och 110 familjer var hemlösa under en längre tid.

Hemlösheten är koncentrerad till de största städerna. En femtedel av de bostadslösa som bodde ensamma bodde i Helsingfors. Över hälften av de bostadslösa i Finland fanns i Helsingfors, Esbo, Åbo och Tammerfors. I förhållande till folk-mängden var antalet bostadslösa störst i Åbo (2,3 bostadslösa per 1 000 invånare), Vasa (1,7) och Tammerfors (1,6).

Långtidshemlösheten minskade i de flesta stora städer, men i Tammerfors mer än fördubblades antalet långtidshemlösa från året

innan.

Största delen av de bostadslösa bodde tillfälligt hos vänner eller släktingar (63 %, 2 378 personer). Deras andel ökade från året innan. Också antalet bostadslösa som vistas utomhus, i trapphus eller i första hjälpen-härbärgen ökade från året innan (694 personer, 230 fler än 2023).

10 procent av de hemlösa övernattade i sovsalar och inkvarteringsanläggningar och 9 procent på institutioner.

Det är oklart om den höga bostadslösheten i Vasa är en statistisk anomali eller ett verkligt problem. Frågan bör utredas närmare för att hitta lösningar för att minska bostadslösheten i Vasa.

KORSHOLM

Korsholm satsar på invånardeltagande – 15 000 euro att fördela

Korsholms kommun fortsätter att satsa på invånardeltagande och har nu öppnat upp förslag till hur årets invånarbudget på 15 000 euro ska användas. Både fast bosatta och fritidsboende i kommunen är välkomna att lämna in sina idéer under perioden 5 februari till 2 mars.

Kommunen uppmanar alla intresserade att bidra med förslag som kan främja invånarnas välmående och trivsel. Det finns inga begränsningar i typen av

förslag, så länge de uppfyller vissa grundläggande krav.

Förslagen ska vara kostnads-mässigt under 15 000 euro, kommunen ska äga ett lämpligt markområde för ändamålet och det ska finnas tillräckliga personresurser för eventuell skötsel.

Efter att förslagen har lämnats in kommer kommunens tjänstemän att gå igenom dem, göra urval och beräkna kostnaderna. Därefter är det dags för invånarna att rösta på sina favoriter. Röstningsperioden pågår mellan 12 mars och 6 april och alla fast bosatta och fritidsboende över 13 år har möjlighet att delta.

Det slutgiltiga beslutet om hur invånarbudgeten ska fördelas tas av välfärdsutskottet den 22 april. De förslag som fått flest röster kommer sedan att förverkligas under resten av 2025.

Korsholms kommun hoppas på ett stort engagemang från invånarna och ser fram emot att ta del av många kreativa och genomförbara förslag.

KORSHOLM

Barn blir klimat-hjältar i Korsholm

Korsholm satsar stort på framtidens hållbarhet genom att göra sina barn och unga till äkta klimat-hjältar. I ett nyskapande projekt, finansierat av Svenska Folkskolans vänner och Svenska kulturfonden, har kommunen integrerat en "hållbarhetsstig" direkt i läroplanen. Nu får eleverna möjlighet att aktivt delta i att forma kommunens framtida klimatstrategi.

Skolorna har bildat engagerade klimatteam där elever och lärare tillsammans tar sig an viktiga utmaningar. De utforskar bland annat hur man kan minska matsvinnet, sortera sopor mer effektivt och förvandla skolgårdar med bärbuskar och äppelträd till gröna oaser. "Det är inspirerande att se hur barnen med kreativitet och engagemang tar ansvar för miljön," berättar Ulrica Taylor, pedagogisk planerare i Korsholm.

Ett av projektets höjdpunkter är de spännande hackathons där över 350 barn har deltagit. Här utvecklar eleverna egna lösningar på lokala hållbarhetsproblem – allt från att säkra rent vatten i framtiden till att optimera återvinning. Ett roligt inslag var ett disco där inträdet betalades med sorterat skräp, vilket satte både kreativitet och miljömedvetenhet på agendan.

På gymnasiet finns även ett bytesrum för kläder, där elever kan byta ut det de inte längre behöver mot något nytt. Med innovativa idéer och praktisk hållbarhetsundervisning visar Korsholm att vägen mot en grönare framtid byggs bäst med unga hjältar i spetsen.

FIMLAB MEDDELAR

Ändringar i öppettiderna och verksamheten för provtagning inom öppenvården vid Fimlabs central-sjukhus i Oravais, Korsholm och Vasa

Vid Fimlabs enheter vid Oravais, Korsholm och Vasa centralsjukhus ändras ändringarna enligt följande:

Öppettiderna för Oravais-laboratoriet ändras från och med 24.2.2025. De nya öppettiderna är mån-fre kl. 7.30-14 (tidigare kl. 7.30-14.30).

Korsholms laboratorium är stängt tills vidare från och med 28.2.2025 på grund av renovering av lokalerna. Vi betjänar provtagningskunder vid Fimlabs övriga provtagningspunkter i Österbotten.

Öppettiderna för provtagning inom hälso- och sjukvården i Vasa ändras från och med 3.3.2025. De nya öppettiderna är mån-fre kl. 8-15 (tidigare kl. 7-15).

DELTAGANDE BUDGETERING

Hur skulle du göra Vasa lyckligare med 15 000 euro?

Hur skulle det låta om du själv fick bestämma vad stadens medel ska användas till? Nu finns det en ny chans! Genom Vasas deltagande budgetering har staden avsatt 15 000 euro för att genomföra invånarnas idéer – och din idé kan bli nästa vinnare.

Har du en plats i åtanke som behöver förbättras? Har du sett en bra idé någon annanstans som du skulle vilja ta med dig till Vasa? Nu är det dags att berätta om det! Förslag kan lämnas in fram till den 9 mars.

Genom deltagande budgetering har underbara projekt redan genomförts i Vasa, som friluftsbadplatsen i Inre hamnen, en körsbärspark i Onkilahti och leksaker för daghem. Alla dessa har en sak gemensamt: de föddes ur invånarnas egna idéer.

– Deltagande budgetering har etablerat sig i Vasa som ett populärt sätt att påverka stadens utveckling. Det ger invånarna möjlighet att vara delaktiga i planering och beslutsfattande, säger strategi- och serviceområdeschef Suvi Aho.

Så här deltar du: □ Lämna in din idé online på www.vaasa.fi/osallistuva-budjetointi eller på papper på Medborgarinformationscentralen (Teräksenkuja 1) och Vähänkyrö Public Service Center (Vähänkyröntie 11) senast den 9 mars.

□ De bästa idéerna går vidare till finalen och invånarna kommer att kunna rösta fram vinnaren från 17 april till 5 maj. □ Vinnaren tillkännages den 19 maj och dess genomförande kommer att följas på stadens sociala mediekkanaler.

Det här är din möjlighet att påverka och göra Vasa till en ännu bättre plats att bo på! Även en liten idé kan växa till något stort när den får tillräckligt med stöd. Ge oss dina idéer – och gör Vasa gladare! Källa: STTinfo/Vasa

MALAX Seniormässa i Malax

Projektet Aktiva seniorer ordnar en mässa för äldre i Bygdegården, Köpingsvägen 18, onsdagen den 12 mars kl. 13–15. Föreningar, företag och andra aktörer som erbjuder tjänster och service för seniorer i Malax är välkomna att delta som utställare. Deltagandet är kostnadsfritt. Anmälan senast den 2 mars 2025.

PRIVATLÄKARE Enligt statistik från början av 2024 ökade priserna för privata läkarbesök med i genomsnitt 8 procent

Enligt statistik från början av 2024 ökade priserna för privata läkarbesök med i genomsnitt 8 procent, vilket är mer än dubbelt så högt som konsumentprisindexets (KPI) ökning med 3,3

procent. Prisökningarna var inte jämnt fördelade över olika specialistområden. Inom psykiatrin steg priserna med hela 13 procent, medan priserna för barnläkare och ögonspecialister ökade med cirka 7 procent. Detta enligt ett pressmeddelande från FPA.

Forskare menar att flera faktorer påverkar utvecklingen, såsom konkurrenssituationen, ökad efterfrågan och stigande löner för läkare. Dessutom kan den nyligen genomförda höjningen av Kela-ersättningarna – den första på över 16 år – ha bidragit till prisutvecklingen. Trots att patienternas egenavgifter minskade med 10 miljoner euro, ökade Kelas ersättningskostnader med 32 miljoner euro.

En graf över perioden 2020–2024 visar hur de avgifter som privata specialister tar ut har stigit markant, särskilt under början av 2023 och 2024. Ökningen i priser reflekterar inte bara inflationens inverkan utan också bakomliggande faktorer som arbetskraftsbrist och ökade personalkostnader, vilka påverkar hela den privata hälso- och sjukvårdssektorn. Professor Hennamari Mikko från Kela påpekar att, även om inflationen är en central faktor, är det viktigt att beakta de komplexa kostnadspåverkande element som prissättningen bygger på.

**FPA
Kostnaderna för grundläggande utkomststöd ökade med nästan hundra miljoner euro**

De totala kostnaderna för det grundläggande utkomststödet som betalas ut av FPA ökade betydligt under 2024, trots att antalet mottagare av stödet förblev nästan oförändrat jämfört med året innan. De totala kostnaderna steg med 95 miljoner euro, vilket är en betydande ökning av utgifterna för socialförsäkringssystemet.

FPA betalade ut totalt 825 miljoner euro i grundläggande utkomststöd under 2024. Även om antalet hushåll som fick stödet minskade något, ökade antalet personer som omfattades av stödet med cirka tusen. Ungefär sex procent av Finlands befolkning fick grundläggande utkomststöd.

Enligt FPA:s forskare Tuija Korpela växte inte antalet hushåll som fick grundläggande utkomststöd i slutändan, trots förväntningarna och nedskärningarna i de primära socialförsäkringsförmånerna. Mot slutet av året började antalet stödtagare dock öka tydligt.

En viktig orsak till kostnadsökningen är nedskärningarna i socialförsäkringen. De ökade stödbeloppen för de hushåll som redan fick grundläggande utkomststöd. Dessutom har det ökande antalet ukrainska flyktingar påverkat kostnaderna. Staten finansierar helt det grundläggande utkomststödet för flyktingar och de som har fått tillfälligt skydd, och dessa utgifter ökade mest.

I genomsnitt betalade FPA 528 euro per månad i grundläggande utkomststöd för varje hushåll som fick stöd. Det genomsnittliga månatliga stödbeloppet ökade med 10 procent jämfört med året innan och var det högsta sedan 2020.

Av de som fick grundläggande utkomststöd var de flesta, 62 procent, ensamstående. Ensamstående föräldrar är tydligt överrepresenterade bland de som får stöd. Källa: FPA

NYHETER

UNG FÖRETAGSAMHET

Ung företagsamhet i fokus: Tio UF-företag från Österbotten och Mellersta Österbotten går till final

Attioett unga UF-företag med närmare 200 ungdomar från Österbotten och Mellersta Österbotten deltog i det regionala evenemanget Våga vara företagsam i Vasa den 20 februari 2025. Evenemanget är en del av en riksomfattande tävling där unga får visa upp sina affärsidéer och produkter.

En jury av experter från näringslivet valde ut tio UF-företag som går vidare till finalen i Helsingfors i april. Bland de tävlande utsågs även vinnare i olika kategorier, såsom bästa affärsidé, bästa produkt och bästa tjänst.

Några av de vinnande UF-företagen är:

REcyCLed UF från Petalax högstadium som tillverkar bivaxdu-

kar av återvunnet tyg.

Lumi UF från Jakobstads gymnasium som bygger och säljer skidstavar av bambu.

Evia UF från Tegengrenskolan i Vörå som skapat en tvåspråkig receptbok för barn.

Eld & smak UF från Vamia i Vasa som ger ut en kokbok med recept för trangia och öppen eld.

Evenemanget syftar till att uppmuntra unga till företagsamhet och ge dem verktyg för att utveckla sina affärsidéer.

Unga från följande läroanstalter i Österbotten och Mellersta Österbotten deltog i det regionala evenemanget och tävlingen:

Borgaregatans skola, Vasa
Högstadiet i Petalax, Malax
Jakobstads gymnasium, Jakobstad
Korsholms högstadium, Korsholm
Kristinestads högstadieskola, Kristinestad
Närpes högstadieskola, Närpes
Tegengrenskolan, Vörå
Vaasan lyson lukio, Vasa
Vamia, Vasa
Yrkesakademin i Österbotten, Närpes
Zachariasskolan, Nykarleby

Till vänster ovan: Evia UF vann priset för bästa affärsidé – grundskolan i Vasas Våga vara företagsam 2025 evenemang.

Ovan: REcyCLed UF, Högstadiet i Petalax, Malax.

Eld & smak UF, Vamia, Vasa.
Bilder: NYT

VATTENDRAG

Exceptionellt varmt i Österbotten – vattennivåerna stiger

De österbottniska landskapen har upplevt en ovanligt varm inledning på året, vilket har påverkat regionens vattendrag betydligt. Framför allt de höga temperaturerna i slutet av januari har fått vattennivåerna och flödena i älvar och sjöar att stiga.

I början av januari låg vattennivåerna i vattendragen fortfarande nära de normala nivåerna för årstiden, men den varma väderperioden fick dem att stiga snabbt. På många håll är sjöarnas ytor nu flera tiotals centimeter högre än normalt. Till exempel Lappajärvi och Hirvijärvis reservoar är cirka 30 centimeter högre än genomsnittet.

Vattennivåerna i de reglerade sjöarna har redan börjat sänkas för att ge plats åt vårens smältvatten. Snömängden är på många håll mindre än genomsnittet för årstiden, och

det varma vädret har orsakat mellanliggande snösmältning och packning av snön.

Det finns också positiva nyheter: de stora älvarnas näringsinnehåll har i januari varit lägre än i höstas, och syresituationen har hållits god. Om vädret inte blir kallare, kommer sjöarnas istäcke troligen att vara tunt och kortvarigt, vilket i sin tur

bidrar till att hålla syresituationen god. I små och grunda sjöar samt stängda havsvikar kan det dock uppstå syrebrist.

Grundvattennivåerna har hållits höga tack vare den varma inledningen på året. Det tunna snö- och frostlagret har gjort det möjligt för grundvattenreserverna att fyllas på under smältperioderna.

Sammantaget är situationen i de österbottniska vattendragen exceptionell, men överlag bra. Det varma vädret har medfört sina egna utmaningar och möjligheter, och vattendragens tillstånd övervakas noggrant.

KÄLLA: SydÖsterbottens NMT-central

VAASA POHJANMAA-tidningen

Vaasa Pohjanmaa-tidningen utkommer för första gången onsdagen den 26 februari

Vasaregionen får en ny tidning när Vaasa Pohjanmaa lanseras på nätet den 26 februari.

Tidningen är Vaasa Insiders senaste projekt och fokuserar på att ge läsarna aktuell information om vad som händer i Vaasa och Vasaregionen.

Webbtidningen är fullspäckad med nyheter, politik, kultur, sport och ekonomi, med särskilt fokus på kommande evenemang. Tidningen finansieras av prenumerationer och annonsförsäljning.

Vaasa Pohjanmaa ges också ut som en papperstidning, men den avviker något från den ursprungliga planen. Pilottidningen som kom ut i november gav en bra bild av hur en riktig tidning kan se ut. Pilottidningen fick ett mycket gott mottagande av både läsare och annonsörer.

”Från pilotnumret trycktes över 30 000 tidningar som delades ut gratis i Vaasa, Laihela och på några ställen i Korsholm. Det visade sig vara ett mycket bra koncept, så vi kommer att fortsätta med det, säger Peter Stolpe, verkställande direktör och chefredaktör för Vaasa Insider.

Från början var det tänkt att tidningen skulle ges ut en gång i veckan, men ges nu ut fyra gånger om året. Upplagan är cirka 30 000 exemplar och tidningen delas ut gratis.

– Papperstidningen fungerar främst som ett skyltfönster där vi samlar de viktigaste nyheter och artiklarna i regionen från vår hemsida, säger Stolpe.

Alla som redan har prenumererat på papperstidningen tillsammans med onlinetidningen

kommer att informeras under de kommande dagarna om de bara vill prenumerera på onlinetidningen. Det här alternativet är också billigare, endast 99 euro per år.

Den första gratistidningen i pappersform kommer att delas ut redan i samband med lanseringen av webbtidningen i februari.

NYHETER

BALETT

Nationalbalettens unga dansare i rampljuset

Nationalbalettens ungdomsgrupp sätter också upp sina verk för nutida dans på Covent Garden i London.

På Nationalbalettens kväll för unga dansare i slutet av februari och början av mars i Almisalen presenteras två fängslande verk av nutidsdans och ett utdrag ur den klassiska baletten.

Under kvällen är det premiär för *Blushing* av Marco Goecke, ett verk som gav koreografen internationellt erkännande. *Blushing* skapades ursprungligen för Stuttgartbaletten 2003 och vann första pris i koreografitävlingen Prix Dom Pérignon.

På programmet står också återkomsten av *Fragments of Time*, koreograferad av Julian Nicosia för ungdomsgruppen 2024. Dessutom kommer unga dansare att framföra den klassiska baletten *Pas d'action* från La Bayadère.

Nationalbalettens ungdomsgrupp består av 14 dansare, av vilka över en tredjedel är finländare. I gruppen ingår även dansare från Storbritannien, Frankrike, Italien, USA, Australien och Sydkorea. Som nyutexaminerade uppträder de förutom i Ungdomskompaniets egna produktioner också i produktioner på Nationalbalettens huvudscen. Ungdomskompaniet grundades 2013 och stöds av Jane och Aatos Erkkos stiftelse.

Ungdomstruppens föreställningar i Almisalen har fått ett enormt intresse och har varit slutsålda flera månader i förväg. I år sålde till och med en extra föreställning slut på några dagar i januari. Programmet kan för första gången sändas gratis i direktsändning på Finlands nationaloperas och nationalbalettens tjänst Stage24 den 1 mars kl. 18.20. Sändningen produceras i samarbete med OperaVision och EU:s program Kreativa Europa.

I juni kommer ungdomsgruppen återigen att resa till Covent Garden i London för att delta i Next Generation-festivalen som organiseras av The Royal Ballet & Opera. Festivalen samlar ungdomsensemblar från ledande balettskolor runt om i världen. Ungdomstruppens program på festivalen innehåller bland annat *Blushing*, *Fragments of Time* och ett utdrag ur Reija Wäres *Clique*, som hade premiär 2022.

Rodnande – Unga dansares kväll

La Bayadère, *Pas d'action*
Julian Nicosia: *Fragment av tid*
Marco Goecke: *Rodnande*
Premiär 7.2.2025 kl. 18.30, Almisalen

Tilläggsföreställningar: 1.3.2025 kl. 14.30 och 18.30

Direktsändning: 1.3.2025 kl. 18.20 Stage24 och OperaVision

Nästa Generations Festival 2025
Föreställningar: 13.-14.6.2025 kl. 19.15, Linbury Theatre, London
Källa: <https://oopperabaletti.fi/en/media/newsroom/>
BILD: Nationalbaletten

KRONOMAGASINET

Vasa Kronomagasin – En skyddad skatt från det förflutna

IVasa på stranden intill fängelset står en ståtlig byggnad i rött tegel, som berättar historier om det förgångna seklets Vasa. Denna byggnad är Vasa Kronomagasin, som nyligen skyddats av NTM-centralen i Södra Österbotten.

Kronomagasinet börjar 1867, då länsarkitekten C.A. Setterberg ritade det för att ersätta det gamla kronmagasinet, som hade klarat sig undan branden i Gamla Vasa. Det nya magasinet stod klart 1872 och representerar den sparsmakade tegelgotiken som Setterberg föredrog.

Byggnadens fasader indelas av lisener, som delar in ytorna i lika stora sektioner. Högst upp löper en rundbågsfris, som kröner tegelväggarna. Innanför den tjocka tegelstommen döljer sig en tvåvånings timmerstomme, som är indelad i fem separata spannmållsilor. Dessa silor är i två våningar och rymde sammanlagt cirka 3,3 miljoner liter spannmål. De små fönsteröppningarna med ställuckor i fasaden ger inte mycket ljus, men de vittnar om byggnadens ursprungliga användningsområde.

Vasa Kronomagasin är en del av den nationellt värdefulla byggda kulturmiljön vid stadsstranden. Tillsammans med

Hovrätten, den tidigare Vattendomstolen och Länsfängelset ingår det i samma serie av offentliga byggnader, som dominerar Vasas parkområde i engelsk stil vid stranden.

Mellan 1820 och 1912 byggdes omkring 20 kronmagasin och sockenmagasin i Finland. Vasa Kronomagasin är dock unikt, eftersom det är det enda "stadsmagasinet" med en tegelfasad, vars interiörer till största delen har bevarats i sitt ursprungliga skick.

Kronmagasinet användes av försvarsmakten mellan 1926 och 1999, varefter det överlämnades till staden. Skyddet av byggnaden är viktigt, eftersom det är en del av Finlands byggnadshistoria och kulturarv. Kronmagasinet berättar historier om tidigare generationers liv och arbete, och bevarandet av det är en hyllning till dem.

Skyddsbeslutet säkerställer att Vasa Kronomagasin bevaras som en del av stadens kulturmiljö och att även framtida generationer kan ta del av denna unika byggnad. KÄLLA: Sydösterbottens NMT-central,

Inne i Kronomagasinet Bild Juhani Hallasmaa, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus.

NYHETER

MUSEER

En magnifik samling mynt och medaljer utställd på Österbottens museum

En mångsidig samling. I utställningen visas pengar från olika epoker, såsom perioden med svenskt och ryskt styre, självstyreperioden och republiken Finland.

Det finns rariteter, som mynt över tusen år gamla, stora kopparmynt eller ploomus, och medaljer, varav den äldsta går tillbaka till 1631.

Mauritz Hallbergs arv

Statsrådet Mauritz Hallberg (1851–1924) var en passionerad samlare som tillsammans med sin son Ejnar Hallberg (1880–1974) kompletterade samlingen. Hallbergsgården donerade samlingen till museet 1956 och nu har allmänheten möjlighet att utforska denna unika skattkammare.

Publikationer

Dessutom har museet gett ut en bok om medaljerna ur Hallbergsamlingen 2021 och mynten håller på att bli en tvådelad publikation, vars första del kommer ut under våren.

Välkommen att utforska historien

Österbottens museum erbjuder en unik möjlighet att dyka in i svunna tiders värld med hjälp av sin samling av mynt och medaljer. Det renoverade pengariummet är öppet under museets öppettider. Foto: Christoffer Björklund (Källa: STTinfo/Vasa stad)

**De, som vet
litet mera
är
De, som läser
Wasa Dagblad**

STADSTEATERN

Vasa Stadsteater tar sig an identitetskris och sexualitet i ny pjäs

Vasa Stadsteater har premiär på Cock, en pjäs av Mike Bartlett, i februari. Pjäsen utforskar teman som identitetskris, sexualitet och svårigheten att definiera sig själv. Sini Pesonen, som tidigare regisserade Det försvunna landet på teatern 2022, återvänder för att regissera Cock.

Cock berättar historien om John, som har haft ett långvarigt förhållande med en man, men som nu för första gången känner sig attraherad av en kvinna. Oförmögen att förstå sina känslor kallar John på sin pojkväns far för att få hjälp att fatta ett beslut. Pjäsen ifrågasätter vem som får definiera vad vi vill om vi inte kan definiera det själva.

Regissören Sini Pesonen beskriver pjäsens text som "fin och intelligent". Hon hoppas att produktionen ska vara som John,

som inte vill definiera sig själv. Oiva Nuojua, som spelar huvudrollen, säger att Johns karaktär är fascinerande, men saknar kontakt med sig själv, vilket hindrar honom från att få kontakt med andra.

I rollerna ser vi Oiva Nuojua, Petteri Hautala, Sonja Halla-aho och Jorma Tommila. Pjäsen rekommenderas för publik över 15 år och varar i cirka två och en halv timme, inklusive en paus. Produktionen är ett samarbete med Vasa Seta rf.

Cock har premiär på Vasa Stadsteaters Julia-scen torsdagen den 20 februari. En förhandsdiskussion hålls på Teaterrestaurang Kulma dagen innan.

Cock (2025). Oiva Nuojua och w Petteri Hautala. Foto: Kasper Dalkarl

NYHETER

VASA UNIVERSITET

Vasa universitet utvecklar byggnader till flexibla energikällor

Vasa universitet har fått betydande finansiering från Business Finland för ett forsknings- och utvecklingsprojekt som kommer att revolutionera energianvändningen i byggnader. I FlexiPower-projektet utvecklas en "Building as a Battery" (BaaB)-lösning som gör det möjligt att använda byggnaders befintliga infrastruktur som flexibla energikällor.

Målet med projektet är att skapa och kommersialisera en lösning som gör det möjligt för byggnaders värme- och kylsystem att dynamiskt reagera på elsystemets behov. Denna innovation erbjuder ett kostnadseffektivt och skalbart sätt att balansera elnätet utan stora initiala investeringar i batterier eller annan infrastruktur.

"Inom fastighetsägare har projektet fått ett varmt mottagande, framför allt på grund av att inga stora initiala investeringar krävs", säger Edi Sandblom från Vaasan universitet. "Marknaden är mycket osäker och därför är det svårt att beräkna återbetalningstiden för investeringar."

BaaB-lösningen kan generera betydande intäkter för fastighetsägare. Dessutom stöder den dem i att minska sitt koldioxidavtryck och främja ansvarsfull energihandtering och hållbar utveckling. Den ökande användningen

av förnybara energikällor kräver flexibla lösningar för att balansera elsystemet. FlexiPower-projektets lösningar ger ett innovativt och effektivt tillvägagångssätt för detta. I projektets inledningsfas kommer man att fokusera på att testa och validera lösningen i verkliga byggnader i samarbete med partner. Målet är att undersöka lösningens lämplighet på flera olika marknader, både i Finland och utomlands. Projektet fortsätter till våren 2026.

Varför är detta en intressant nyhet?

Nytt perspektiv: Att använda byggnader som energikällor är ett nytt och innovativt sätt att se på energiproduktion och distribution.

Kostnadseffektivitet:

Lösningen kräver inga stora initiala investeringar, vilket gör den attraktiv för fastighetsägare. Hållbar utveckling: Projektet stöder användningen av förnybara energikällor och minskar koldioxidavtrycket. Ekonomisk potential: BaaB-lösningen kan generera betydande intäkter för fastighetsägare. Denna nyhet är intressant för många läsare, som fastighetsägare, aktörer inom energibranschen, forskare och de som är intresserade av miljön. Den ger information om en ny och lovande teknik som kan revolutionera energianvändningen i byggnader och främja hållbar utveckling.

Källa: Vasa Universitet

WHO

THL:s Mika Salminen i The Lancet: Att skydda WHO innebär en möjlighet

Världshälsoorganisationen WHO befinner sig i en kritisk situation efter USA:s tillbakadragande från organisationen. THL:s generaldirektör Mika Salminen har tillsammans med ledande europeiska experter inom folkhälsa publicerat en artikel i The Lancet där de betonar att skyddet av WHO samtidigt är en möjlighet för EU.

USA:s beslut att dra sig ur WHO är beklagligt på många sätt, skriver författarna. USA har varit en central aktör i WHO, både som en av FN:s grundare och som en betydande finansierare, som står för upp till 20 procent av organisationens årliga budget. Lika viktigt är USA:s bidrag med expertis, särskilt genom CDC, den amerikanska smittskyddsinstitutionen. Dessa experter har haft en betydande inverkan på utformningen av den globala hälsopolitiken.

Författarna påpekar dock att detta starka beroende av USA:s expertis har skapat en sårbarhet för WHO, vilket nu aktualiseras. När USA drar sig tillbaka försvinner både finansiering och expertis, vilket lämnar ett stort tomrum. Detta äventyrar WHO:s förmåga att hantera hälsokriser, från epidemier till naturkatastrofer. Särskilt WHO:s personal som arbetar i regionala och landskontor kommer att drabbas hårdast av nedskärningarna. Deras resurser är redan knappa och anställningsavtalen ofta korta. Förlusten av amerikansk expertis kommer att belasta personalen ytterligare, särskilt i låginkomstländer där WHO ofta fungerar som ett de facto hälsoministerium och tillhandahåller viktiga tjänster som vaccinationsprogram och mödravård.

WHO:s årliga budget, drygt tre miljarder dollar, är liten på global nivå. Författarna jämför den med exempelvis Helsingfors stads budget för social- och hälsovård. Helsingfors ansvarar för 675 000 invånares hälsa, medan

Who's logo på ett indonesiskt frimärke. Wikimedia commons

WHO har ett globalt ansvar för 8 miljarder människor - ett förhållande på mer än ett till 10 000 per capita. Trots sina mycket begränsade resurser lyckas WHO hantera globala hälsokriser och stöda länder i utvecklingen av sina hälsosystem med anmärkningsvärd effektivitet. När USA drar sig tillbaka är det enligt författarna nödvändigt att andra höginkomstländer fyller detta tomrum.

De europeiska experterna inom folkhälsa menar att situationen ger EU:s medlemsländer en unik möjlighet att ta ledningen, förhoppningsvis i samarbete med andra OECD-länder. Dessutom bör EU-länderna arbeta för att åtgärda de byråkratiska ineffektiviteterna som länge har plågat WHO, inklusive att verka för att en större andel av resurserna flyttas från huvudkontoret till regionala och landskontor. Europa måste också ta itu med det faktum att USA alltför länge har finansierat en stor del av WHO:s verksamhet i Europa. Det är dags för EU att ta ansvar för de utmaningar som finns i regionen.

Mycket står på spel: den globala hälsans framtid beror på WHO:s förmåga att fortsätta sitt viktiga arbete. Författarna uppmanar till att ta vara på denna möjlighet och se till att WHO förblir stark och funktionell under de kommande åren. Det är i slutändan en ganska billig försäkring för oss alla.

HÄLSA OCH SAMHÄLLE

Över 65-åringar kan gå till privatläkare i höst för 28 euro

Finlands regering planerar att införa ett nationellt valfrihetsförsök där personer över 65 år kan besöka en privat allmänläkare för samma avgift som i den offentliga hälsovården, det vill säga 28 euro per besök.

Förslaget, som nu skickats på remiss, syftar till att förbättra tillgängligheten till hälsovård för äldre och avlasta den offentliga sjukvården.

Valfrihetsförsöket, som förverkligas genom FPA-ersättningar, ska pågå från den 1 september 2025 till slutet av 2027. Under hösten 2025 kan försöket utnyttjas för två läkarbesök, medan det från 2026 gäller tre besök per år. FPA ersätter den del av besökskostnaden som överstiger 28 euro direkt till tjänsteleverantören.

Fokus på snabba läkarbesök och centrala undersökningar

Förutom läkarbesök omfattar försöket ersättning för vissa diagnostiska undersökningar, såsom blodprov, urinprov, EKG och lungröntgen. FPA fastställer listan över ersättningsbara undersökningar separat. Laboratorieprover och provtagningar som ordinerats av en allmänläkare inom försöket ersätts till hälften av det fastställda maxpriset.

Enligt socialtrygghetsminister Sanni Grahn-Laasonen ska försöket främst gynna dem som är i behov av mer sjukvård i takt

med ökad ålder men som inte längre omfattas av företagshälsovård. "Målet är att förbättra tillgången till primärhälsovård för pensionärer och minska köerna till läkarbesök," säger hon.

Större valfrihet och kortare köer

Syftet med försöket är att utveckla FPA-ersättningssystemet som en del av den övergripande hälsovården, ge patienterna mer valfrihet och minska belastningen på den offentliga hälsovården.

"Genom försöket kan vi erbjuda en snabbare väg till allmänläkare utan förhandsbedömning och ge patienter större möjlighet att själva välja läkare och vårdplats. Möjligheten att träffa samma läkare vid flera tillfällen bidrar också till bättre kontinuitet i vården," säger Grahn-Laasonen.

Försöket beräknas öka FPA:s ersättningskostnader med cirka 27,6 miljoner euro år 2025, varav statens andel är ungefär 14,2 miljoner euro. Under 2026 och 2027 beräknas kostnaderna stiga till cirka 82,9 miljoner euro per år, där staten står för 42,6 miljoner euro årligen.

Regeringen har reserverat sammanlagt 335 miljoner euro för att utveckla FPA-ersättningar under perioden 2024–2027. Förslaget ingår i regeringens andra tilläggsbudget för 2025 och behandlas i samband med den.

Försöket inleds hösten 2025 och avslutas vid årsskiftet 2027. Källa: Statsrådet

MUSEER

Antalet museibesökare i Vasa låg på en hög nivå år 2024

Över 50 000 besökare besökte Vasas museer under 2024, enligt ett pressmeddelande från museerna.

När man räknar med pop up- och vandringsutställningarna i Österbotten steg det totala antalet besökare till nästan 65 000. Det populäraste besöksmålet var Österbottens museum, som hade 20 612 besökare.

Museernas popularitet försvagades inte av ett år av förändringar

Det skedde betydande förändringar i Vasas museer under 2024, men besökarantalet låg ändå på en hög nivå. Museichef Elina Bonelius berättar att till exempel verksamheten vid Vasa Konsthall överfördes till Konstnärsgillet i Vasa i början av året och att museernas öppettider förkortades från och med sommaren, eftersom dörrarna var stängda på tisdagar. Trots dessa förändringar var museernas popularitet fortfarande stark.

– Förra årets rekordsiffror missades bara av några tusen besökare, vilket visar att våra museer lockar publik med sitt breda utbud. Jag är särskilt nöjd över det ökade antalet besökare på Gamla Vasa museum, säger Bonelius.

Landskapsmuseets vandringsutställningar nådde en bred publik

I sin roll som landskapsmuseum producerade Vasa museer två pop up-utställningar och flera ambulerande utställningar i Österbotten. De ambulerande utställningarna lockade sammanlagt 14 390 besökare, vilket ökar museernas räckvidd regionalt.

Sju nya utställningar under 2025

År 2025 kommer Vasa museer att

presentera sju nya tillfälliga utställningar, av vilka den första öppnas i april-maj. Utbudet består av såväl lokal och nordisk konst som naivitet. Österbottens museum öppnar också ett förnyat penningrum och Tikanoja konsthem ställer ut sina egna samlingar.

Dessutom turnerar systrarna Lundgrens vandringsutställning Ostrobothnia runt i sex kommuner i Österbotten och presenterar verk av tre Vasabaserade konstnärer.

Öppettider och renoveringar 2025

Från och med januari är det bara Österbottens museum som har öppet på söndagar, medan Tikanojas konsthem och Kuntsi moderna konstmuseum stänger sina dörrar på söndagar för att spara pengar. Bonelius beskriver lösningen som olycklig men nödvändig.

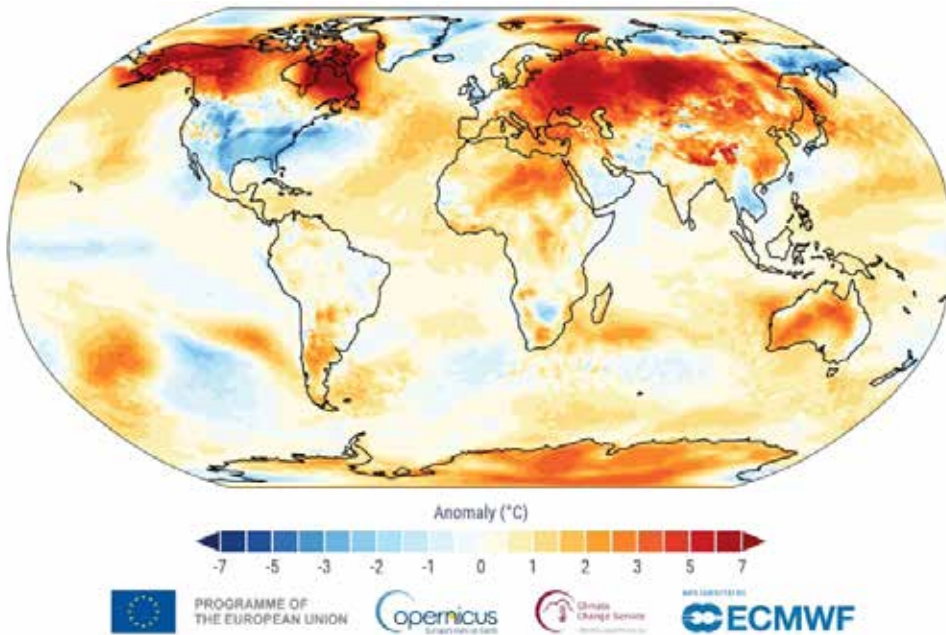
"Österbottens museum valdes till öppningsdestination på söndagar, eftersom det har det bredaste utbudet och är det populäraste av våra museer sett till antalet besökare", berättar Bonelius.

Tikanoja Art Home är stängt sommaren 2025 på grund av fasad- och takrenoveringar samt renoveringar inomhus. Museet öppnar igen i slutet av september med nya utställningar.

Positiv feedback från publiken

Museernas utställningar har fått positiv respons från allmänheten. Till exempel utställningar av Eero Järnefelt, Meta Isæus-Berlin, Ritva Kovalainen och Sanni Seppo har väckt stort intresse. Många besökare har återvänt för att se samma utställning flera gånger.

NYHETER

Surface air temperature anomaly for January 2025 relative to the January average for the period 1991-2020. Data source: ERA5. Credit: C3S/ECMWF.

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Januari 2025 hetast i historien, rapporterar Copernicus

År 2025 har inletts med alarmerande klimatrekord, eftersom januari enligt nya uppgifter från Copernicus Climate Change Service (C3S) officiellt var den varmaste i världens nutida historia.

Trots uppkomsten av La Niña, som vanligtvis har en kylande effekt på den globala temperaturen, steg den genomsnittliga ytttemperaturen till 13,23 °C, vilket avsevärt överskred historiska normer.

Global temperaturökning Uppgifterna visar att januari 2025 var 0,79 °C varmare än genomsnittet för 1991-2020 och svindlande 1,75 °C jämfört med förindustriell tid. Det är 18:e gången under de senaste 19 månaderna som den globala medeltemperaturen har överskridit den tröskel på 1,5 °C som definieras i Parisavtalet som en kritisk gräns för att mildra effekterna av klimatförändringarna. Under den rullande 12-månadersperioden från februari 2024 till januari 2025 var medeltemperaturen dessutom 0,73 °C över referensscenariot för 1991-2020, vilket innebär en ökning med 1,61 °C

jämfört med förindustriella nivåer. Även om C3S ERA5-datasetet belyser denna trend kan skillnader mellan olika klimatövervakningssystem ändra denna siffra något.

Regionala skillnader i temperaturavvikelser

Europa upplevde en betydande uppvärmning i januari 2025, med en medeltemperatur på mellan 1,80 °C och 2,51 °C över genomsnittet för 1991-2020. Detta gjorde det till den näst varmaste januari i Europas historia, strax efter januari 2020, då en avvikelse på 2,64 °C uppmättes.

Temperaturökningarna i södra och östra Europa, inklusive västra Ryssland, var kraftigare, medan länder som Island, Storbritannien, Irland, norra Frankrike och norra Fennoskandien upplevde kallare temperaturer än genomsnittet.

Utanför Europa uppmättes extrem värme i nordöstra och nordvästra Kanada, Alaska och Sibirien samt delar av södra Sydamerika, Afrika, Australien och Antarktis. Däremot obser-

verades signifikanta köldanomalier i USA, östra Ryssland, Arabiska halvön och Sydostasien.

Klimattrender och klimategger

De rekordhöga temperaturerna i januari 2025 förstärker den pågående globala uppvärmningstrenden som forskare länge har varnat för. Att de globala temperaturerna fortsätter att vara höga, trots de förväntade avkylande effekterna av La Niña, belyser de intensifierade effekterna av klimatförändringar orsakade av människan.

Copernicus klimatförändringstjänst understryker att det är nödvändigt med fortsatta övervaknings- och begränsningsinsatser för att hejda temperaturökningarna och minimera de allvarligaste konsekvenserna av klimatförändringarna.

De nya uppgifterna understryker ytterligare hur brådskande det är med internationella klimatåtgärder för att uppfylla målen i Parisavtalet och begränsa den globala temperaturökningen till hållbara nivåer.

VECKANS CITAT: Timothy Snyder den 14 februari. 2025: München 1938 och nu:

Timothy David Snyder, född 1969, är en amerikansk historiker som specialiserat sig på Central- och Östeuropas historia, Sovjetunionen och Förntelsen. Han är Richard C. Levin professor i historia vid Yale University och permanent fellow vid Institute for Human Sciences i Wien

Bild: Wikimedia Commons, Ot Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0

"Att blidka Ryssland, om det leder till rysk seger nu eller senare, kan mycket väl skapa förutsättningar för ett världskrig. Ett Ryssland som förstör Ukraina, i praktiken med amerikansk hjälp, skulle vara ett helt annat land. Ukrainska resurser, liksom Tjeckoslovakiens resurser 1938, skulle göra angriparen till en mycket starkare makt. Detta är en obekväm punkt, men en som måste beaktas. Ukraina har den bästa armén i Europa, och den mest stridshärdade. Det är det enda landet i väst som har utkampat ett stort krig under detta årtionde. Den förnyar sig snabbare än vad andra kan kopiera. Allt detta, och jordbruket, mineralerna och hamnarna, kan gå förlorade för Ryssland. Och sedan, efter en tid naturligtvis, står Europa inför ett mycket mäktigare land, ett land som är gjort för krig, ett land vars ledare tror att krig fungerar."

Eftergifter i München - av Timothy Snyder: <https://snyder.substack.com/p/appeasement-at-munich>

NYHETER

KYRKAN

Kyrkans medlemsantal minskade något – Fortfarande över 3,5 miljoner finländare med i kyrkan

Evangelisk-lutherska kyrkans medlemsantal minskade något under 2024, men fortfarande är över 3,5 miljoner finländare med i kyrkan.

Enligt den senaste statistiken hade kyrkan 3 506 207 medlemmar i slutet av 2024, vilket är 62,2 procent av Finlands befolkning. Året innan var motsvarande siffra 63,5 procent och 3 559 811 medlemmar.

Kyrkans forskningscentrums prognos höll i stort sett. Antalet personer som gick med i kyrkan under 2024 var drygt 23 000, vilket var en förväntad ökning. De flesta som gick med var i åldern 30–39 år. Även ungas intresse för kyrkan märktes, då över 1 900 ungdomar gick med i kyrkan i samband med sin konfirmation.

Kyrkans medlemsantal påverkas också av antalet avlidna (cirka 45 900) och antalet döpta under 1 år (cirka 20 700). Antalet döpta är dock i verkligheten högre, cirka 26 100, eftersom en

del barn i statistiken klassificeras som medlemmar i kyrkan då dopet dröjt.

Under 2024 gick drygt 51 300 personer ur kyrkan, vilket är färre än året innan. De flesta som gick ur var i åldern 20–29 år.

– Milleniegenerationens och Z-generationens rörelser in och ut ur kyrkan är ett långvarigt fenomen. Ett ökat intresse för kristen tro bland unga i konfirmationsåldern är också särskilt anmärkningsvärt, det syns i att allt fler går med i kyrkan under konfirmationen, konstaterar forskaren Veli-Matti Salmi från Kyrkans forskning och utbildning.

Källa: EVL pressmeddelande
Bild: Kyrkan i Närpes

**De, som vet litet
mera
är
De, som läser
Wasa Dagblad**

UKRAINA

Volodymyr Zelenskyj hade telefonsamtal med ledare för Danmark, Sydafrika, Finland, Kanada, Norge och Frankrike

Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj höll telefonsamtal med presidenterna i Sydafrika, Finland och Frankrike, samt statsministrarna i Danmark, Kanada och Norge, och uttryckte sin tacksamhet för deras stöd.

Under sitt samtal med Danmarks statsminister Mette Frederiksen talade Volodymyr Zelenskyj om fortsatta leveranser av vapen och ammunition, samt satsningar på inhemsk missil- och drönarproduktion. Han erkände Danmarks bidrag till Ukrainas och Europas säkerhet.

I sitt samtal med Sydafrikas president Cyril Ramaphosa betonade Volodymyr Zelenskyj att Ukraina strävar efter att uppnå en rättvis och varaktig fred i år och räknar med Sydafrikas röst i denna ansträngning. Han tackade också Sydafrika för att ha stött Ukrainas suveränitet och territoriella integritet.

Säkerhetsgarantier, vapen- och ammunitionsleveranser samt investeringar i den inhemska försvarsindustrin var centrala teman i samtalet med Finlands president Alexander Stubb. Ledarna har en gemensam vision om att Ukraina, USA och Europa ska agera tillsammans och vara representerade vid förhandlingsbordet tillsammans. Volodymyr Zelenskyj och Kanadas premiärminister Justin Trudeau diskuterade fortsatt

militärt bistånd, energisamarbete, sanktioner mot Rysslands skuggflotta och energisektor samt användningen av frysta ryska tillgångar. Statschefen betonade att Ukraina uppskattar Kanadas ordförandeskap i G7 i år och räknar med landets ledarskap.

Bilaterala relationer och en gemensam vision om starka säkerhetsgarantier var de centrala temana i Volodymyr Zelenskyjs samtal med Norges statsminister Jonas Gahr Støre. Ukraina uppskattar Norges vilja att bidra till energitryggheten.

Under samtalet berättade Ukrainas och Frankrikes presidenter om sina kontakter med andra världsledare och samordnade ståndpunkter, gemensamma planer och nästa steg. Volodymyr Zelenskyj och Emmanuel Macron diskuterade också i detalj synen på säkerhetsgarantier. Målet för båda staterna är en rättvis och varaktig fred som är fullt genomförbar. Volodymyr Zelenskyj betonade att den framtida säkerhetsarkitekturen måste vara tillräckligt stark för att säkerställa att Ryssland aldrig mer kan attackera någon.

Allt material som visas på www.president.gov.ua webbplats är licensierat under en Creative Commons Erkännande-IckeKommersiell-IngaBearbetningar 4.0 International. Det är tillåtet att använda material som publiceras på webbplatsen under förutsättning att du länkar till www.president.gov.ua oavsett om materialet används helt eller delvis.

KOMMUNAL- och OMRÅDESVALET 2025

Välfärdsområdes- och kommunalvalet 2025

Valdag söndagen den 13 april 2025.
Förhandsröstning i Finland den 2 april–8 april 2025
Förhandsröstning utomlands den 2 april–5 april 2025

Mer än en femtedel av fastlandskommunerna minskar fullmäktiges storlek för perioden 2025–2029

Kommunförbundets senaste utredning om fullmäktiges storlek visar att över en femtedel av fastlandskommunerna kommer att göra ändringar i fullmäktigestorleken under den kommande perioden.

Uppgifterna baserar sig på information från kommunerna. Totalt 61 kommuner minskar antalet fullmäktigeledamöter, och Vaala är den enda kommunen som utökar fullmäktiges storlek. Förändringarna visar att kommunerna anpassar sig till ekonomiska och demografiska utmaningar.

”Ändringarna i antalet fullmäktigeledamöter är en följd av olika behov och utmaningar i kommunerna. I vissa kommuner görs minskningen av fullmäktige som en del av ett program för balansering av ekonomin. Mindre fullmäktige anses också ha fördelen att beslutsfattandet är effektivt och att kostnaderna minskar, men samtidigt måste man fundera över hur man kan garantera en mångsidig representation och små gruppers röst”, säger forskningschef Marianne Pekola-Sjöblom.

Viktiga punkter:

Totalantalet fullmäktigeledamöter minskar: Under perioden 2025–2029 väljs 8 586 fullmäktigeledamöter, vilket är 273 färre (1,6 %) än föregående period.

Kvantitativt sett finns det flest kommuner som minskar sin fullmäktigestorlek bland de kommuner som har färre än 5 000 invånare. (34 kommuner, dvs. 26 % av kommunerna i storleksklassen)

Proportionellt sett finns det flest kommuner som minskar sin fullmäktigestorlek bland kommuner i storleksklassen 10 001–20 000 invånare. (13 kommuner, dvs. 31 % av kommunerna i storleksklassen)

Fullmäktiges storlek krymper mest i Jämsä (-12 fullmäktigeplatser).

I varje landskap finns det minst en kommun som minskar antalet fullmäktigeledamöter. Antalet kommuner som krymper fullmäktiges storlek är högst i landskapet Mellersta Finland (12 kommuner).

Jyväskylä är den till invånarantalet största kommunen som reducerar fullmäktiges storlek.

Den genomsnittliga fullmäktigestorleken minskar: Under den kommande fullmäktigeperioden kommer kommunerna att ha i genomsnitt 29 fullmäktigeledamöter, jämfört med 30 under den innevarande perioden.

I varje landskap finns det minst en kommun som minskar storleken på fullmäktige. I Mellersta Finland är förändringen störst, eftersom 12 kommuner krymper sitt fullmäktige.

De minsta och största fullmäktige: Den minsta fullmäktigestorleken, 13 ledamöter, kommer att finnas i nio kommuner, medan det för närvarande bara finns två så här små fullmäktige. Största fullmäktige har fortfarande Helsingfors med sina 85 ledamöter.

Under den kommande fullmäktigeperioden uppgår invånarantalet i kommunerna till i genomsnitt 653 per fullmäktigeledamot. Antalet varierar mellan Luhankas 47 invånare och Helsingfors 8 042 invånare per fullmäktigeledamot. I början av fullmäktigeperioden 2021–2025 hade kommunerna i genomsnitt 622 invånare per fullmäktigeledamot.

Kommunsammanslagningen

mellan Mäntyharju och Pertunmaa: Sammanslagningen minskar antalet fullmäktigeplatser med 17.

Beslutsfattarundersökning: Delade åsikter om ändringarna i fullmäktigestorleken

Kommunförbundets beslutsfattarundersökning 2024 visar på åsiktsskillnader i fråga om ändringarna i fullmäktiges storlek.

Åsikterna hos ledande tjänsteinnehavare och förtroendevalda går i sär:

Av de ledande tjänsteinnehavarna förhåller sig 67 procent positivt till en minskning av fullmäktigestorleken, medan motsvarande siffra bland de förtroendevalda är 36 procent.

Förtroendevaldas partibakgrund påverkar i hög grad inställningen till att minska fullmäktiges storlek:

Samlingspartiet, Sannfinländarna och Centern – som representerar de stora kommunpartierna – är mest positiva, även om åsikterna är tydligt delade bland Centrerns företrädare.

VF och KD, som representerar de minsta kommunpartierna, är de som är mest negativa till en mindre fullmäktigestorlek än den nuvarande.

Dessutom är minst hälften av de förtroendevalda som företräder De Gröna eller SFP samt även SDP negativa snarare än positiva till en minskning av fullmäktiges storlek.

De förtroendevaldas inställning påverkas förstäligt nog förutom av kommunens storlek också av kommunfullmäktiges storlek, styrkeförhållandena i fullmäktige och det egna partiets antal platser.

Inställningen till en minskning av fullmäktigestorleken har blivit mer positiv sedan år 2020. Den positiva inställningen har vuxit mest i kommuner med färre än 5 000 invånare och kommuner med 10 000–20 001 invånare.

Källa: Kommunförbundet, CC-BY 4.0 <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.fi>

VECKANS KONSTUPPLEVELSE

Alexander Lauréus

4.1.1783, Turku

20.10.1823, Rooma, Italia

Porträtt av konstnärens styvmor Mariana Juliana Lauréus och hennes två söner, 1806

EVENEMANG

ÅBO SVENSKA TEATER

Musikalen Katrina

Ifall man inte hann se denna banbrytande musikal på Wasa Teater så går det bra att resa till Åbo och se den där:

Föreställningar:

26.2. kl 18.30

28.2 kl 18.30

Och sedan ännu 5 föreställningar i mars.

”Den unga Katrina lockas av kärleken att flytta från Österbotten till Åland för att bli sjömanshustru. Trots att hon blir lämnad ensam, lyckas hon gång på gång med ren viljekraft kliva över och besegra varje hinder som ödet ställer i hennes väg”.

<https://abosvenskateater.fi/>

UMEÅ: Norrlandsoperans konsertsal

5.3.2025 kl 19.30

Botnia Classic: Tidens spegel

- Vasa Baroque
 - Seinäjoki stadsorkester
 - Karleby Winteracordeon
 - Musikfestspelen i Korsholm
- www.norrlandsoperan.se

ATENEUM

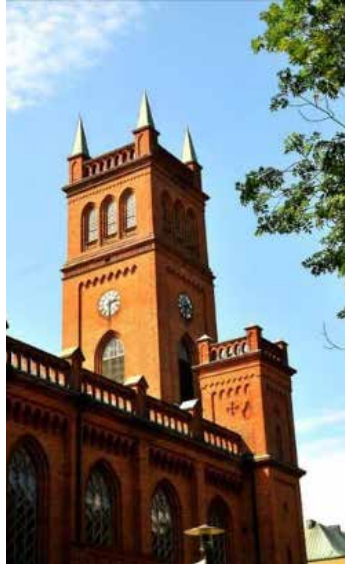
När Ateneum öppnar dörrarna till utställningen Gränsöverskridarna den 7 mars 2025, bjuds besökarna in till en fascinerande resa genom tid och rum. För första gången samlas verk av de modiga kvinnor som, trots sin tids begränsningar, korsade geografiska och sociala gränser för att skapa konst.

Bland de framträdande namnen finns två konstnärer från Vasa – den djärva landskapsmålaren **Fanny Churberg** och den

skickliga porträtt- och genremålaren **Alexandra Frosterus-Såltin**.

Kyrkornas klingande vec-ka:

Under Kyrkornas klingande vecka kan man lyssna på så gott som alla Vasa evangelisk-lutherska församlingars körer och orkestrar. Det är fritt inträde till alla konserter.

Missa Concordiae fredag 28.3 klockan 19 i Trefaldighetskyrkan. Sing the Joy, dirigent Sini Usmi.

Barnens fest lördag 29.3 klockan 15 i Lillkyro kyrka. Församlingarnas barnkörer. Canticum Maris a cappella söndag 30.3 klockan 19 i Trefaldighetskyrkan. Dirigent Tarja Viitanen.

Kyrkokörens och kantorerna onsdag 2.4 klockan 19 i Trefaldighetskyrkan.

Ungdomskören Merina torsdag 3.4 klockan 19 i Brändö kyrka. Dirigent Tarja Viitanen.

TOMMYS: TILLSAMMANS IGEN

RITZ

5.3.2024 KL 19 - 21.30

Hans Martin, Nicklas Kåldström

<https://ritz.fi/events/>

Vaasa-Vasa Baroque

La / Lö 22.3 klo / kl. 16.00 Musiikkia Veturitallissa /

Musik i Lokstallet

Sinfonioita yhdelle viululle – Stradellan sonaateja ja kirjeitä

Symfonier för en violin – Stradellas sonater och brev Pirkanmaan barokki & Aira Maria Lehtipuu

Tähän konserttiin on vapaa pääsy! Avoimet ovet Veturitallissa koko päivän, tule tutustumaan Wärtsilän alueeseen.

<https://vaasabaroque.com/>

VASA HUMORFESTIVAL 2025

2-4.4.2025

Arr. Finlandssvensk kulturutveckling

Vaasa-Vasa Baroque

Su / Sö 27.4 klo / kl. 17.00 Stadshusets festsal

Händel ja Roman Lontoossa – Händel möter Roman i London

Kajsa Dahlbäck, sopraano / sopran

Drottningholms barockensemble (SWE)

<https://vaasabaroque.com/>

VASA KÖRFESTIVAL XXXI

22-24.5.2025

Vasa Korfestival är ett internationellt storevenemang för körmusik. Sångarsångens glada och sociala avslutningsfest är öppen för alla körer.

MUSIKFESTSPELEN I ILMAJOKI

”STORA OFREDEN 1713-1721”

6-15.6.2025

”Denna mäktiga och aktuella opera tar hatets år och våra förfäders öden tillbaka till Kyrö älvs stränder.

Big Wrath är en skakande och närande berättelse om familjeband, moderskärlek, uthållighet och kraften i samarbete under en tid, när Rysslands brutala anfalls- krig mot Finland brände ner Österbotten till svart jord.” www.musiikkijuhlat.fi

NÄRPES TEATER

”Maskinisterna”, en pjäs om Bröderna Wickström och deras motorfabrik. med manus och regi av Erik Kiviniemi.

Urpremiär 28.6.25 klo 19

Andra föreställningar:

1-7 kl 19

3.7. kl 19

7.7. kl 19

8.7. klo 19

10.7 kl 19

13.7. kl 17

15.7. kl 19

16.7. kl 19

17.7. kl 19

19.7. kl 19

KASKÖ MUSIKSOMMAR

9-12.7.25

Festival för klassisk musik i Finlands minsta stad.

”Havets närhet, Kaskö stads historia, tvåspråkigheten, den vackra trähusmiljön”

Konstnärliga ledare Anna-mari och Samuli Peltonen

LOCHTEÅ KYRKOMUSIKFESTSPEL

22-27.7.25

Kyrkomusik från tusenåriga traditioner

www.kirkkomusiikkijuhlat.fi

MUSIKFESTSPELEN KORSHOLM

23.7.–30.7.2025

Över hundra artister från hela världen samlas i slutet av juli för en vecka fylld av musik och gemenskap.

I år firar Korsholmans musikkfestival sitt 43:e år med ett brett och mångsidigt program med temat ”Broar” och undertemat ”Resa tillsammans”.

Festivalen erbjuder allt från klassisk musik och tango till folkmusik, barnkonserter och – för allra första gången – balkansmusik

TIDNINGAR

Kaskö tidnings arvinge redigeras i Sundsvall

Det började på Rådhusgatan i Kaskö. Där fanns redaktionen för Kaskö Tidning, ett blad djupt rotat i den österbottniska myllan. Nu redigeras dess arvinge i Sundsvall. Hur blev det så?

Kaskö tidning, ett lokalblad för Kaskö, Närpes och Övermark, började utkomma 1914, närmare bestämt onsdagen den 1 juli 1914. Det första numret omfattade 6 sidor, men sedan blev det vanliga formatet nog 4 sidor. Redaktionen fanns på Rådhusgatan 14 i Kaskö för att senare flytta till Alexandersgatan 45.

Tidningens första chefredaktör var Axel Cederberg, jurist och hovrättsråd från Vasa, han fungerade sedan som hovrättens president fram till 1933. Vilka de kontakter till Kaskö han hade som gjorde honom intresserad av grundandet av en lokaltidning vet vi inte. Han var född i Vasa, men kanske han hade släktingar i Kaskö, eller sommarställe.

Tidningens första nummer innehöll en liten notis på sjätte sidan, nämligen nyheten om att Österrike-Ungerns tronföljare Frans Ferdinand och hans gemäl hade mördats i Sarajevo.

Den 28 juni anlände den österrikiske tronföljaren, ärkehertig Franz Ferdinand, tillsammans med

Första sidan av Kaskö tidnings första nummer, publicerat den 1 juli 1914, och en kort notis om skotten i Sarajevo på sidan 6.

Kaskö tidnings arvinge "Sydin" är en lokaltidning för Kaskö, Kristinestad och Närpes. Från att i tiden har redigerats i Kaskö flyttade den till Närpes, sedan till Vasa och nu till Sundsvall.

*Dagens Nyheter*s chefredaktör Peter Wolodarski och *Vasabladet*s chefredaktör Niklas Nyberg på en presskonferens för ett år sedan. Vid detta tillfälle inormerades allmänheten om att de kustösterbottniska tidningarna *Vasabladet*, *Syd-Österbotten* och *Österbottens Tidning* skulle säljas till Sverige.

sin hustru, ärkehertiginnan av Hohenberg, till Sarajevo., berättas det notisen. De mottogs högtidligt vid rådhuset.

När de lämnade rådhuset kastades en bomb mot ärkehertigens bil, men han lyckades avvärja den innan den exploderade. Explosionen skadade dock två personer ur följet samt flera andra. Gärningsmannen greps omedelbart.

Färden fortsatte, men plötsligt avlossades två pistolskott mot bilen. Det ena skottet träffade ärkehertigen i halsen, och det andra träffade hans hustru i magen. De skadade fördes till rådhuset, där de avled kort därefter.

Med tanke på att detta var gnistan som tände Första

världskriget med alla de följder av detta vi lider av ännu i dag kunde man tänka sig att nyheten skulle ha krävt utrymme på första sidan och litet större rubrik. Med tidningar använde inte några stora rubriker på den tiden. Och Kaskö tidning kunde inte veta hur viktigt detta mord skulle bli, och det kunde ingen annan heller.

Tidningen utkom ända fram till 1961 varefter den under några år utkom i tre upplagor, en för Kaskö, en för Närpes och en för Övermark. Den lilla kommunen Övermark hade alltså en tid en alldeles egen tidning. År 1968 fick tidningen namnet Närpes Tidning, för att år 1980 förenas med Syn-Österbotten, en tidning som fortsättningsvis utkom-

mer. Den har smeknamnet "Sydin".

Sydin införlivades sedan med en Vasa-centrerad tidningskoncern, som också utger *Vasabladet* och *Österbottens tidning*. Småningom överflyttades redigeringen av Sydin till Vasa.

Vårvintern 2024 såldes dessa tidningar till en nyhetskoncern i Sverige, Bonnier News.

Då, för ett år sedan, levde många i den uppfattningen och förhoppningen att de österbottniska tidningarnas framtid skulle vara tryggad utan några större dramatiska förändringar.

Nu, ett år senare, händer något som av redaktionernas huvudförtroende-

person Anna Sourander i *Vasabladet* den 6 februari betecknas som en chock. Bonnier News tänker inleda omställningsförhandlingar med avsikten att minska personalstyrkan med nio personer, vilket är mera än 10%. Samtidigt planeras en överflyttning av papperstidningarnas redigeringsarbete till Sundsvall.

Kaskö tidning och dess arvinge Sydin har gått en lång väg, från Rådhusgatan i Kaskö till Sundsvall i Sverige. Det här är en utveckling som vi borde tala mer om. Någon kanske kan fråga sig om det är rätt att en traditionsrik lokaltidning för Kaskö med omgivning numera redigeras utomlands.

DIN HÄLSA

Kaffe utan socker är bra för hälsan! Mycket bra!

Artikeln "Coffee Consumption, Additive Use, and Risk of Type 2 Diabetes—Results from 3 Large Prospective United States Cohort Studies," publicerad i American Journal of Clinical Nutrition i januari 2025, förstärker det som många hälsomedvetna individer redan misstänker: svart kaffe är verkligen en kraftfull allierad i kampen mot typ 2-diabetes (T2D).

Denna omfattande studie, som hämtar data från Nurses' Health Study, Nurses' Health Study II och Health Professionals Follow-up Study, erbjuder övertygande bevis för att de positiva effekterna av kaffe på risken för T2D minskar avsevärt när socker eller artificiella sötningsmedel tillsätts.

Forskningen, som utfördes av ett team från Harvard och andra institutioner, följde över 13 000 individer under flera decennier och spårade noggrant deras kaffekonsumtion, tillsatsanvändning och förekomsten av T2D. Resultaten var slående. För varje ytterligare kopp osötat kaffe som konsumerades dagligen minskade risken att utveckla T2D med anmärkningsvärda 10 %. Denna skyddande effekt höll sig stark genom det enorma datamaterialet, vilket understryker sambands robusthet.

Undersökts också i Finöand

Det är inte första gången kaffe har kopplats till positiva hälsoeffekter. Tidigare forskning, inklusive studier som genomförts i Finland, en nation känd för sin höga kaffekonsumtion, har antytt ett liknande omvänt förhål-

lande mellan kaffeintag och risken för T2D. Finska studier har undersökt olika aspekter av detta samband, inklusive den potentiella rollen för kaffets bioaktiva föreningar, såsom klorogena syror och koffein, för att förbättra insulinkänsligheten och glukosmetabolismen. Det är viktigt att komma ihåg att medan finsk forskning, och faktiskt mycket av den globala forskningen om kaffe, ofta pekar på en skyddande effekt mot T2D, är den aktuella amerikanska studien unik i sin fokuserade undersökning av effekten av vanliga kaffetillsatser.

Den nuvarande studiens viktigaste bidrag ligger i dess

undersökning av hur tillsatser modifierar förhållandet mellan kaffe och T2D. Forskarna fann att tillsättning av socker, även bara en tesked per kopp i genomsnitt, avsevärt försvagade den skyddande effekten av kaffe. Detsamma gällde artificiella sötningsmedel, vars inverkan speglade sockrets, om än med något mindre statistisk signifikans. Grädde, lyckligtvis, verkade inte störa de positiva effekterna av kaffe. Detta är avgörande information för individer som försöker hantera sin risk för T2D, eftersom det tydligt visar att hälsofördelarna med kaffe maximeras när det konsumeras i sin renaste form.

Mekanismerna genom vilka socker och artificiella sötningsmedel upphäver kaffets skyddande effekter är komplexa och involverar sannolikt flera vägar. Sockrets direkta inverkan på blodsockernivåerna är en tydlig faktor. Artificiella sötningsmedel, även om de inte direkt höjer blodsockret, kan fortfarande utlösa metaboliska svar som bidrar till insulinresistens över tid. Dessa resultat understryker vikten av att inte bara tänka på vad vi dricker, utan också hur vi modifierar det. Ett till synes litet tillägg av socker eller artificiellt sötningsmedel kan effektivt omvandla en hälsofrämjan-

de dryck till något som faktiskt kan öka risken för T2D.

Sammanfattningsvis ger den här studien starka bevis för att ordspråket "kaffe utan socker är bra för hälsan" inte bara är en gammal kärringhistoria, utan en vetenskapligt validerad sanning. För de som vill skörda de fulla fördelarna med kaffe när det gäller T2D-prevention är budskapet tydligt: omfamna den djärva smaken av svart kaffe. Din kropp kommer att tacka dig.

En konsert ordad av Korsholms musikfestspel i Vörå kyrka år 2022

KORSHOLM MUSIKFESTIVAL.

Korsholm Musikfestspel bygger broar

Över hundra artister från hela världen samlas i slutet av juli för en vecka fylld av musik och gemenskap.

I år firar Korsholmans musikfestival sitt 43:e år med ett brett och mångsidigt program med temat "Broar" och undertemat "Resa tillsammans".

Festivalen erbjuder allt från klassisk musik och tango till folkmusik, barnkonserter och - för allra första gången - balkansmusik.

Bland årets medverkande artister finns välkända namn som Elina Vähälä, Arvid Engegård, Aleksei Kiseliiov och Mari Palo, samt grupper som Opus13, FRIGG och Amélie goes to Belgrad. Den konstnärliga ledaren Jan-Erik Gustafsson förklarar: "En bro är inte bara en fysisk konstruktion. Den kan också vara en länk mellan olika kulturer, människor och generationer. Den symboliserar en väg och en koppling till något som initialt kan kännas annorlunda."

Festivalen lyfter även fram den legendariske Aulis Sallinen - årets temakompositör - som som den första internationellt erkända finska operakompositören har satt Finland på den globala musikkartan.

"Hans musik är inte bara älskad av allmänheten utan även av musiker. Det är inspirerande att arbeta med hans musik - så har det alltid varit," skrattar Gustafsson.

Bland festivalens höjdpunkter hittar vi öppningskonserten med Helsingforsbaserade We-

gelius Kammarstråkar, ett helgframträdande av folkmusikgruppen FRIGG på Doo-Bop Cluben, samt en nyskapande söndagskonsert. Här kombineras klassisk musik med balkanspel - först hörs verk av Šostakovitš och Prokofjev, varefter stolarna flyttas åt sidan för att ge plats åt Amélie goes to Belgrad som tar över festvåningen i stadshuset.

För att underlätta för barnfamiljer erbjuds även barnomsorg.

Festivalen kulminerar storslaget med den fantas-

tiska insatsen av sopraanon Aurora Marthens, som tillsammans med Vaasan stadorkester tolkar Sibelius sånger. Avslutningsvis framförs Elgars berömda Enigma-variationer.

”Jag tycker att vi verkligen har lyckats i år. Programmet och artisterna utgör en alldeles särskild helhet, och jag är övertygad om att vi kommer att ha ett högkvalitativt festivalår,” säger Gustafsson med stolthet.

Festivalen är tänkt att vara för alla – och i år ingår kollektivtrafiken i biljettpriset, vilket gör evenemanget ännu mer tillgängligt och uppmuntrar miljövänliga val. ”Vi vill att så många som möjligt ska kunna delta i musikfestivalen och uppleva musikens kraft,” säger festivalansvarige Viktor Olaus Nygård. Festivalen satsar dessutom på framtidens talanger genom mästartkurser för unga – med fem kursledare och 40 platser för elever.

Korsholmans musikfestival bygger alltså broar, inte bara mellan olika musikstilar och kulturer, utan även mellan generationer och människor. Den mångsidiga och innovativa festivalen lovar att göra det kommande festivalåret till en speciell, högkvalitativ gemensam resa där varje deltagare finner sin egen koppling till musikens magi.

Korsholm musikfestspel ordnas den 22–30 juli 2025

Jan-Erik Gustafsson, konstnärlig ledare och Viktor Olaus Nygård, festivalledare.

KONST

Ateneum: 1800-talets konstnärer från Vasa, Fanny Churberg och Alexandra Frosterus-Såltin, i utställningen *Gränsöverskridarna*

Fanny Churberg: *Flickor på stranden* (1869). Finlands Nationalgalleri / Konstmuseet Ateneum, gåva av Arvid Sourander. Bild: Finlands Nationalgalleri / Jenni Nurminen

När Ateneum öppnar dörrarna till utställningen *Gränsöverskridarna* den 7 mars 2025, bjuds besökarna in till en fascinerande resa genom tid och rum. För första gången samlas verk av de modiga kvinnor som, trots sin tids begränsningar, korsade geografiska och sociala gränser för att skapa konst.

Bland de framträdande namnen finns två konstnärer från Vasa – den djärva landskapsmålaren **Fanny Churberg** och den skickliga porträtt- och genremålaren **Alexandra Frosterus-Såltin**.

Under 1800-talet var det en självklarhet för konstnärer att resa utomlands för att utbilda sig, och för kvinnliga konstnärer innebar det en särskild utmaning. De kunde inte studera vid de traditionella konsta-

kademierna utan var hänvisade till privata lärare eller skolor som män hade grundat för kvinnor. Vägen till en konstnärlig karriär krävde beslutsamhet och uppoffringar – och det var precis vad dessa kvinnor visade prov på.

Utställningen belyser inte bara deras konstnärliga skicklighet utan också den banbrytande roll de spelade för framtida generationer av kvinnliga konstnärer, inklusive Helene Schjerfbeck och Ellen Thesleff. Med målningar, teckningar och skulpturer av över 50 konstnärer från Norden, Baltikum, Tyskland och Polen kastar *Crossing Borders* nytt ljus över tidigare förbisedda konstnärskap och presenterar verk som aldrig tidigare visats i Finland.

Ateneum fortsätter härmed sin roll som pionjär inom forskning om kvinnliga konstnärer. Utställningen, som är kuraterad av Anne-Maria Pennonen, ger en ny förståelse för den tyska konstscenens betydelse vid sidan av den franska, och uppmärksam-

mar de nätverk som möjliggjorde kvinnliga konstnärers verksamhet. Bland de internationella namnen i utställningen finns Jeanna Bauck, Elisabeth Jerichau-Baumann, Amalia Lindegren och Bertha Wegmann.

Efter sin visning i Helsingfors tar utställningen steget ut i världen – på hösten 2025 öppnar den på Kunstpalast i Düsseldorf, en av dess samarbetspartners. Bland de utlånande institutionerna finns också Alte Nationalgalerie i Berlin, Nationalmuseum i Stockholm, Ny Carlsberg Glyptotek i Köpenhamn och National Gallery of Denmark.

Den konsthistoriskt betydelsefulla utställningen kompletteras av en omfattande katalog på svenska, finska och engelska, med texter av internationella forskare. För alla som fascinerats av konst, historia och de banbrytande kvinnor som format vår visuella kultur, är *Gränsöverskridarna* en utställning som inte får missas.

SJÖFARTSMUSEER

Vasa sjöfartsmuseums Wasa King-modell visas nu i Tallinn

Vasa sjöfartsmuseums värdefulla fartygsmodell av färjan Wasa King är nu en del av den nya utställningen "Estonia – ett fartygs historia" på Estlands sjöfartsmuseum i Tallinn. Utställningen, som är öppen 28.9.2024–30.3.2025, berättar historien om Estoniafärjan, som är betydelsefull för Estlands historia, och dess roll i sjöfarten på Östersjön.

Skeppsmodellen Wasa King är en exakt miniatyrkopia av skeppet, som under olika epoker var känt under flera namn, som Viking Sally, Silja Star och slutligen Estonia. Fartyget byggdes 1980 på Meyer Werft-varvet i Tyskland och dess livscykel inkluderade flera rutter och ägarbyten. År 1991 döptes fartyget om till Wasa King och seglade från Vasa till Umeå innan det flyttades till rederiet Estline och fick namnet Estonia.

Utställningen i Tallinn lyfter fram skeppets roll i Estlands historia och dess betydelse för estländarna. Kryssningsfartyget symboliserar landets restaurering, uppnåendet

av västerländska värderingar och internationell enighet. Utställningen ger en inblick i färjans historia, från dess konstruktion till dess tragiska slut natten till den 28 september 1994, då Estonia sjönk i Östersjön och tog 852 människor med sig.

Vasa sjöfartsmuseums modell Wasa King är en betydande del av utställningen, eftersom den presenterar fartygets ursprungliga struktur och interiör i detalj. Skaldellen hjälper besökaren att förstå skeppets historia och dess förändringar under olika tidsepoker. Modellen har väckt stort intresse bland både estniska och internationella besökare.

Utställningen fokuserar inte på att undersöka orsakerna till förlisningen, utan fokuserar på att hedra minnet och möjligheten att reflektera över skeppets historia och betydelse. Närvaron av Wasa King-modellen ger mer djup och autenticitet till utställningen och ger besökarna en värdefull inblick i sjöfartens historia i Östersjön och Estlands betydelse för Estland och dess folk.

Wasa King återvänder till Vasa sjöfartsmuseum före slutet av maj, så denna fina modell tillverkad i Tyskland kan beundras här i Vasa i sommar.

Helvi Riihimäki från Vasa sjöfartsmuseum förde Wasa King-modellen till Tallinn. Bilder från Tallinn: Helvi Riihimäki

Estonias förlisning

För 30 år sedan, den 28 september 1994, inträffade en tragisk olycka när M/S Estonia som seglade mellan Tallinn och Helsingfors sjönk. Ombord fanns cirka 1 000 passagerare och besättning. Förlisningen ägde rum under stormiga väderförhållanden och varade bara i cirka 30 minuter. Olyckan krävde 852 människors liv, vilket gör den till en av de värsta sjöolyckorna i historien. Olyckan väckte stor internationell uppmärksamhet och ledde till betydande förändringar i sjösäkerheten. Händelsen är fortfarande ihågkommen av många och påverkar fortfarande sjötrafiken i regionen.

HÄLSA

Om du är över 70 år kan dessa mediciner påverka ditt minne

När vi åldras blir våra kroppar mer mottagliga för effekterna av mediciner. För personer över 70 kan vissa vanligt föreskrivna läkemedel öka risken för minnesförlust eller kognitiv försämring, inklusive Alzheimers sjukdom.

Att förstå dessa mediciner och deras potentiella biverkningar är avgörande för att upprätthålla kognitiv hälsa under senare år. Hur mediciner påverkar minnet Hjärnans komplexa kemi är känslig för störningar, särskilt hos äldre vuxna. Många läkemedel kan störa signalsubstanser, minska syretillförseln till hjärnan eller orsaka biverkningar som förvirring eller dåsighet. När dessa faktorer kvarstår kan de bidra till minnesproblem och i vissa fall öka risken för neurodegenerativa sjukdomar.

Läkemedel kopplade till minnesförlust och kognitiv försämring Här är några kategorier av mediciner som kan påverka minnet hos äldre vuxna:

1. Antikolinergika
Antikolinerga läkemedel blockerar acetylkolin, en neurotransmittor som är avgörande för minne och inlärning. Äldre vuxna är särskilt utsatta för de kognitiva effekterna av dessa droger.
Exempel:
Difenhydramin (finns i receptfria sömnhjälpsmedel och allergimedier)
Oxybutynin (används för överaktiv blåsa)
Amitriptylin (ett antidepressivt

medel)
Risker: Kronisk användning har kopplats till en ökad risk för Alzheimers sjukdom.

2. Bensodiazepiner
Bensodiazepiner skrivs ofta ut mot ångest, sömnlöshet eller muskelavslappning, men de kan avsevärt påverka den kognitiva funktionen.
Exempel:
Diazepam (Diapam)
Lorazepam (Temesta)
Alprazolam (Xanor)
Risker: Dessa läkemedel kan orsaka dåsighet, förvirring och minnesstörningar. Långvarig användning är förknippad med en högre risk för demens. Och dåsigheten kan ge ökad risk för olyckor. Om du ramlar på natten i ditt hem kan du få en höftfraktur och sitta i rullstol i många veckor eller månader. Så om du är gammal, använd inte dessa droger åtminstone inte under en längre tid, om möjligt.

3. Statiner
Statiner används i stor utsträckning för att sänka kolesterolet, vilket är avgörande för kardiovaskulär hälsa. Vissa studier tyder dock på en potentiell koppling till minnesproblem hos vissa individer.
Exempel:
Atorvastatin (lipitor)
Simvastatin (Zocor)
Risker: Även om det inte är definitivt bevisat, rapporterar vissa patienter minnesdimma, särskilt med höga doser. Det finns inga vetenskapliga bevis för att statiner skulle kunna orsaka demens, bara anekdoter. Påståendet att statiner

kan påverka minnet fick genomslag 2008 när Orli Etingin, dåvarande vice ordförande för medicin vid New York-Presbyterian Hospital, sa till en tidning i USA att atorvastatin som ofta används även i Finland "gör kvinnor dumma". Inga bevis egentligen, så sluta inte med din statinmedicin på grund av denna anekdot.

4. Antidepressiva medel
Vissa typer av antidepressiva medel, särskilt tricykliska antidepressiva medel, kan ha antikolinerga egenskaper som försämrar minnet.
Exempel:
Nortriptylin
Imipramin
Risker: Kognitiva effekter kan vara milda men kan förvärras vid långvarig användning.

5. Opioider
Föreskrivna för smärtlindring kan opioider ha lugnande effekter som försämrar korttidsminnet och kognitiv klarhet.
Exempel:
Oxykodon (OxyContin)
Morfin
Fentanyl
Risker: Långvarig eller högdosanvändning kan förvärra minnesproblem och öka risken för delirium.
6. Antihistaminer
Första generationens antihistaminer, som vanligtvis finns i allergimedier, kan passera blod-hjärnbarriären och påverka kognitiv funktion.
Exempel:
Klorfeniramin

Difenhydramin (Benadryl)
Risker: Långvarig användning kan leda till minnesdimma och förvirring, särskilt hos äldre vuxna.

7. Sömhjälpsmedel och muskelavslappande medel
Läkemedel som används för att underlätta sömnen eller slappna av muskler har ofta lugnande egenskaper som kan försämra minnet och uppmärksamheten.
Exempel:
Zolpidem (Ambien)
Cyklobensaprin (Flexeril)
Risker: Långvarig användning kan eventuellt öka risken för kognitiv försämring.

Vad kan du göra?

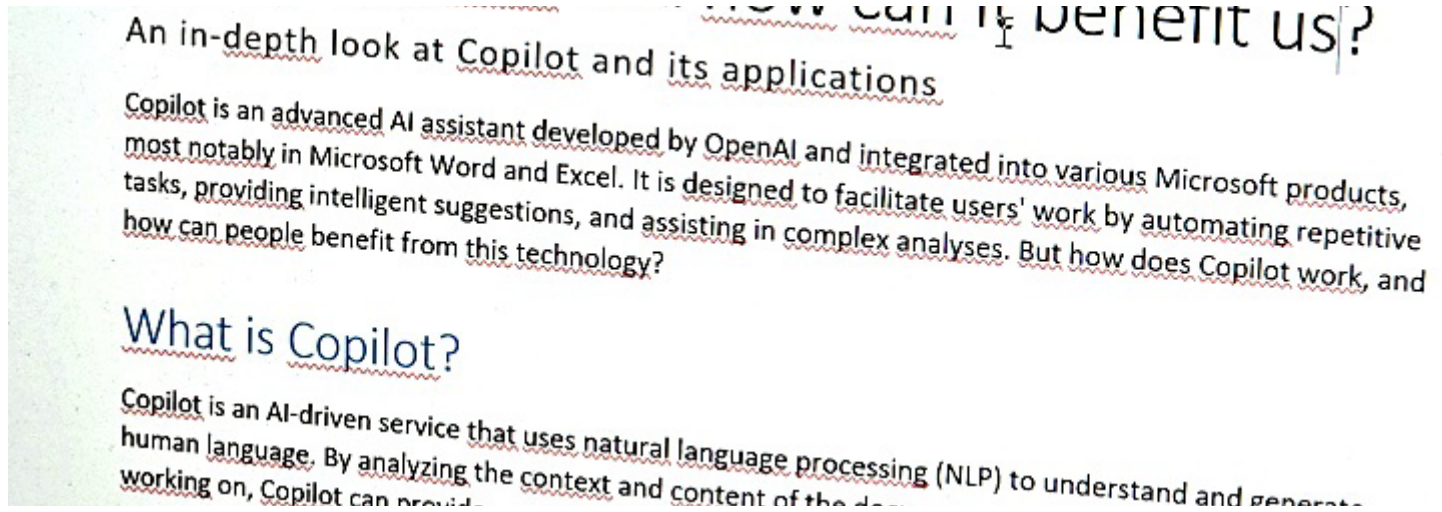
1. Se över dina mediciner
Om du eller en nära och kära är över 70, se regelbundet över alla mediciner med en vårdgivare. Fråga om några läkemedel kan ersättas med säkrare alternativ eller om dosen kan justeras.
2. Var uppmärksam på polyfarmaci
Att ta flera mediciner ökar risken för läkemedelsinteraktioner och biverkningar. Konsolidering av behandlingar eller eliminering av onödiga läkemedel kan minska dessa risker.
3. Anta icke-farmaceutiska strategier
I vissa fall kan livsstilsförändringar minska behovet av mediciner som försämrar minnet:
Öva god sömnhygien istället för att lita på sömntabletter.
Hantera ångest eller depression genom rådgivning eller mindfulness-övningar.
Åtgärda smärta med sjukgymnastik eller akupunktur.
4. Håll dig fysiskt och mentalt aktiv
Regelbunden motion, en hälsosam kost och kognitiva aktiviteter (som pussel eller läsning) kan hjälpa till att lindra de kognitiva effekterna av mediciner.

Medan många mediciner kan stödja hälsa och välbefinnande, medför vissa risker för minne och kognitiv funktion, särskilt hos äldre vuxna. Genom att förstå dessa risker, diskutera problem med vårdgivare och utforska alternativa behandlingar är det möjligt att minimera påverkan på minnet och behålla ett skarpt sinne långt in i de gyllene åren.

AI

Vad är Copilot och hur underlättar det vår vardag?

En djupdykning i Copilot och dess användningsområden

Copilot är en avancerad AI-assistent utvecklad av OpenAI och integrerad i olika Microsoft-produkter, mest framträdande i Microsoft Word och Excel. Den är designad för att underlätta användarnas arbete genom att automatisera repetitiva uppgifter, ge intelligenta förslag och hjälpa till med komplexa analyser.

Men hur fungerar Copilot, och hur kan människor dra nytta av denna teknologi?

Vad är Copilot?

Copilot är en AI-driven tjänst som använder naturlig språkbehandling (NLP) för att förstå och generera mänskligt språk. Genom att analysera kontexten och innehållet i de dokument och kalkylblad du arbetar med, kan Copilot ge förslag som förbättrar effektiviteten och kvaliteten på ditt arbete. Det är som att ha en medarbetare som kan hjälpa till med allt från att skriva och redigera text till att skapa och analysera data.

Användningsområden för Copilot

Copilot kan användas på många olika sätt för att förbättra arbets-

flödet och produktiviteten. Här är några exempel:

- **Textredigering och skrivhjälp:** I Microsoft Word kan Copilot ge förslag på grammatik och stilistiska förbättringar, hjälpa till att formulera idéer och skapa innehåll baserat på korta instruktioner.
- **Dataanalys:** I Microsoft Excel kan Copilot automatisera beräkningar, skapa komplexa formler och analysera stora datamängder för att hitta mönster och ge insiktsfulla rekommendationer.
- **Sammanfattning av dokument:** Copilot kan sammanfatta långa texter och dokument, vilket sparar tid och gör det lättare att snabbt få en överblick över viktig information.
- **Mötesanteckningar:** Copilot kan automatiskt generera mötesanteckningar och action-punkter, vilket säkerställer att inget viktigt missas under möten.
- **Språköversättning:** Copilot kan hjälpa till att översätta text mellan olika språk, vilket underlättar internationell kommunikation och samarbete. Jämförelse med ChatGPT: ChatGPT, också utvecklat av OpenAI, är en annan avancerad språkmodell som används för att generera text och konversera med användare. Men hur skiljer sig ChatGPT från Copilot?
- **Användningsområde:** Medan Copilot är integrerad

i specifika applikationer som Word och Excel för att förbättra arbetsflödet, är ChatGPT en mer generell språkmodell som kan användas för en mängd olika uppgifter, inklusive konversation.

• **Integration:** Copilot är djupt integrerat i Microsofts ekosystem, vilket gör det till en kraftfull assistent för kontorsarbete. ChatGPT kan däremot integreras i en mängd olika plattformar och applikationer via API:er, vilket gör det mer flexibelt.

• **Funktionalitet:** Båda modellerna använder NLP och maskininlärning för att generera text, men Copilot är mer fokuserad på att assistera med specifika kontorsuppgifter, medan ChatGPT har en bredare användningshorisont.

Kan Copilot rita bilder och diagram?

För närvarande är Copilot främst fokuserad på text- och datarelaterade uppgifter. Det betyder att det inte kan skapa bilder eller diagram direkt. Däremot kan det hjälpa till att strukturera data på ett sätt som gör det lättare att skapa visuella representationer i verktyg som Excel. Copilot kan ge förslag på hur data ska analyseras och vilken typ av diagram som skulle vara mest lämpligt, men själva skapandet av diagrammet utförs av användaren.

Framtidsutsikter och potential

Teknologin bakom Copilot utvecklas ständigt, och det finns potential för att den ska kunna hantera ännu fler uppgifter i framtiden. Med fortsatt utveckling av AI och maskininlärning kan vi förvänta oss att Copilot kommer att bli ännu mer integrerad i olika arbetsflöden och kunna hjälpa till med en ännu bredare uppsättning uppgifter. Copilot representerar ett stort steg framåt när det gäller att använda AI för att förbättra produktiviteten och effektiviteten i arbetslivet. Genom att automatisera rutinnuppgifter och ge intelligenta förslag kan Copilot frigöra tid och resurser, vilket gör det möjligt för människor att fokusera på mer kreativa och strategiska aspekter av sitt arbete.

Sammanfattningsvis är Copilot ett kraftfullt verktyg som kan förändra hur vi arbetar. Genom att integrera AI i våra dagliga arbetsflöden kan vi uppnå högre nivåer av effektivitet och produktivitet, samtidigt som vi minskar den tid och ansträngning som krävs för att utföra rutinmässiga uppgifter.

* AI

DeepSeek: Kinas AI-revolution – Vem har mest nytta av den?

I takt med att artificiell intelligens (AI) utvecklas i rasande fart har världen sett en rad nya teknologier ta form, och aktörer världen över tävlar om att ligga i framkant.

Bland dessa finns DeepSeek – en innovativ AI-plattform som nyligen lanserats från Kina. Vad gör DeepSeek unikt, och hur skiljer det sig från tidigare AI-modeller?

Vad är DeepSeek?

DeepSeek är en avancerad AI-plattform som utformats för att förbättra maskininlärning, naturlig språkförståelse och kognitiv databehandling. Plattformen är skapad av några av de främsta forskarna och ingenjörerna inom området och syftar till att tänja på gränserna för vad som är möjligt med AI idag. DeepSeek kräver identifiering av användaren är gratis att använda.

Några av DeepSeeks mest framstående egenskaper inkluderar:

Förbättrad språkförståelse: Plattformen kan tolka mänskligt språk på en djupare nivå och förstå kontext, ton och intention. Detta gör interaktionen mer naturlig. Multi-modal kapacitet: Den kombinerar data från text, bild och ljud på ett smidigt sätt och möjliggör omfattande analys. Sjävlärande algoritmer: DeepSeek har förmågan att utvecklas på egen hand genom ny data, vilket minimerar behovet av kontinuerliga mänskliga ingrepp.

Snabb bearbetning i realtid: Detta gör plattformen särskilt attraktiv för användningsområden som kundtjänst och realtidsanalyser.

Hur skiljer sig DeepSeek från äldre AI-modeller?

DeepSeek markerar ett stort kliv framåt jämfört med tidigare AI-lösningar på flera punkter: Komplexitet och djup: Tidigare AI-modeller byggde ofta på fördefinierade

algoritmer och saknade flexibiliteten att anpassa sig till ny information. DeepSeek använder djupinlärning för att analysera data på ett mer avancerat sätt.

Integration av multimodal data: Medan äldre modeller fokuserade på enstaka datatyper (till exempel text eller bild), kombinerar DeepSeek flera datatyper, vilket gör det användbart i många fler situationer.

Användarvänlighet: DeepSeek är utformat med slutanvändaren i fokus, vilket innebär att gränssnittet är anpassningsbara och kan skräddarsys för olika behov. Etik och transparens: I kontrast till äldre modeller har DeepSeek byggts med tydliga ramar för rättvisa, ansvar och öppenhet.

Vem kan ha mest nytta av DeepSeek?

DeepSeek har potential att revolutionera en rad branscher. Företag som hanterar stora datamängder, exempelvis inom sjukvård, finans eller

kundtjänst, kan dra stor nytta av dess förmåga att analysera data snabbt och exakt. Samtidigt är det ett verktyg som också kan hjälpa forskare, beslutsfattare och till och med privatpersoner i deras dagliga arbete – särskilt när det gäller att förstå komplex information eller fatta snabba beslut.

Förstår DeepSeek svenska och finska?

Yksi mielenkiintoinen alue, jolla DeepSeekiä testataan, on sen kielitaito. Alusta pystyy käsittelemään äänipohjaista vuorovaikutusta, mikä tarkoittaa, että käyttäjät voivat keskustella sen kanssa kuin ihminen. Mutta miten se toimii pohjoismaisilla kielillä?

Englanti: DeepSeek on edistynyt tässä jonkin verran. Käyttäjät ovat ilmoittaneet, että se toimii joskus hyvin englanniksi, vaikka tulokset voivat vaihdella kontekstin ja kyselyjen monimutkaisuuden mukaan.

suomi: Suomen osalta vastaus on kuitenkin ollut heikompi. Monet käyttäjät ovat huomanneet, että tekoäly usein "hajoaa" kohdatessaan monimutkaisen suomen kielen, mikä johtaa sekaviin vastauksiin.

DeepSeekin menestys globaalissa tekoälyympäristössä johtuu sen jatkuvasta kyvystä oppia ja sopeutua eri kielisiin ja kulttuurikonteksteihin. Ehkä jonain päivänä voimme keskustella vapaasti ruotsiksi ja suomeksi tällä tekniikalla – mutta toistaiseksi kehityspotentiaalia on. Kehittyneiden oppimisteknologioiden, multimodaalisen integraation ja eettisten kehysten yhdistelmällä DeepSeek asettaa uuden standardin sille, mitä tekoäly voi saavuttaa. Yrityksille, tutkijoille ja innovaattoreille, jotka etsivät seuraavan sukupolven tekoälyratkaisuja, tämä on nimi, jota kannattaa pitää silmällä. Mutta se on myös muistutus siitä, kuinka pitkälle tekoälyllä on vielä matkaa – eikä vähiten omien pohjoismaisten kieltemme hallitsemisessa.

On myös mielenkiintoista, että DeepSeek on voitu toteuttaa pienin kustannuksin tässä yhteydessä. Kiinalaiset ovat hyviä!

Jotkut ovat huolissaan siitä, voidaanko DeepSeekin tietoja luovuttaa Kiinan viranomaisille, ja tästä näkökulmasta ChatGPT on turvallisempi käyttää ainakin toistaiseksi.

AI

AI-genererade poddar: En ny era för ljudinnehåll med NotebookLM

20 vardagliga förkortningar du behöver känna till (och kanske några du knappast behöver)

Förkortningar finns överallt nuförtiden. Från sms-akronymer till teknisk jargong, de praktiska kombinationerna på 3 bokstäver (och ibland längre) kan vara förvirrande om du inte är insatt. Men frukta inte, andra förkortningsäventyrare! Den här artikeln kommer att utrusta dig med kunskapen att dechiffrera 20 av de vanligaste förkortningarna du kommer att stöta på i vardagen.

LOL: Laughing Out Loud, Lots of Laugh, ljudligt skarr, mycket skratt (Den här kan redan vara en klassiker för många!)
 BRB: Be Right Back (Perfekt för en snabb toalettpaus under en pratstund)
 OMG: Oh My God, »Herre Gud!« (Uttrycker förvåning eller starka känslor)
 IMHO: In my humble opinion, I min ödmjuka åsikt (Ett sätt att inleda din åsikt artig)
 ** ASAP: ** Så snart som möjligt (Tänder en eld under någon... snyggt)
 FYI: For Your Information, För din information (En heads-up för någon)
 ETA: Estimated time of arrival, Beräknad an-

komsttid (Låter dig veta när du kan förvänta dig någon)
 OSA: Vänligen svara (formell begäran om svar på en inbjudan)
 PDF: Portable Document Format (Ett vanligt filformat för dokument)
 JPG: Joint Photographic Experts Group (Ett populärt bildfilformat)
 GIF: Graphics Interchange Format (Ett annat bildformat, känt för animationer)
 TIFF: Tagged Image File Format (används för bilder av hög kvalitet)
 WWW: World Wide Web (Grunden till det internet vi känner till)
 HTTP: Hypertext Transfer Protocol (Språket som webbsidor använder för att prata)
 GPS: Global Positioning System (Hjälper dig att navigera i världen)
 Bankomat: Uttagsautomat (din vänliga lokala bankomat)
 DIY: Gör det själv (för de händiga människorna där ute)
 VIP: Mycket viktig person (Någon som får specialbehandling)
 TBA: Kommer att meddelas (Håll ögonen öppna för mer information)
 TBD: Att vara bestämd (Vi håller fortfarande på att ta reda på saker)
 Det här är bara ett

smakprov på förkortningsvärlden, men med dessa 20 under bältet är du på god väg att dechiffrera det vardagliga språket, från avslappnade texter till tekniska dokument. Så nästa gång du ser en förkortning som får dig att klla dig i huvudet, kom ihåg den här listan och fortsätt att utforska den underbara världen av stenografisk kommunikation!

Wasa Dagblad

En modern tidning med en layout med drag av 1870-talets press. På den tiden hade tidningar bara 4-8 sidor. Mycket text, men inga bilder alls, så det är mycket att läsa på några sidor.

Tidningen innehåller citat från gamla dagstidningar hämtade från Riksarkivet (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini, Aria och Monica gör en del av det rutinmässiga redigeringsarbetet, t.ex. översättning, korrekturläsning och skrivande av korta notiser. Alla texter har granskats av journalister och redaktionen ansvarar för texternas innehåll.

Wasa Dagblad är en publikation av dagstidningstyp som än så länge utkommer på söndagsmorgnar. Men vårt mål är att den ska komma ut varje morgon i framtiden.

Tidningen finns tillgänglig gratis på nätet.

Läsarnas texter är välkomna!

Tidningen är lokalt ägd och kommer att fortsätta att vara det.

Chefredaktör är Hans Björknäs.

Redaktion: Wasa Dagblad, Skolhusgatan 37 B 7, 65100 Wasa, tel. +358-40-5462455.

Redaktionen i Helsingfors: Wasa Dagblad, Andra linjen 9 B 36, 00530 Helsingfors. Telefon +358-40-5462455. Annonser kan sändas via e-post i jpg-format, ta gärna kontakt med redaktionen. .

E-post: wasadagblad@gmail.com

I den snabbt föränderliga världen av digitala medier fortsätter artificiell intelligens (AI) att tänja på gränserna och omforma branscher samt omdefiniera kreativa processer. En av de mest banbrytande utvecklingarna är Googles NotebookLM, en avancerad språkteknologi med potential att revolutionera poddsvärlden.

Med sin förmåga att skapa ljudinnehåll av mänsklig kvalitet öppnar NotebookLM upp nya och spännande möjligheter inom AI-drivna berättelser, utbildning och underhållning.

Framväxten av AI-genererade poddar

Podcastbranschen växer i en rasande takt, och innehållsskapare samt medie företag letar ständigt efter innovativa verktyg för att effektivisera produktionen och stärka kreativiteten. NotebookLM, som först fick uppmärksamhet för sin förmåga att generera hög-

kvalitativa texter, har nu tagit steget in i ljudinnehållet. Denna banbrytande teknik kan producera poddar som är nästan omöjliga att skilja från de som skapats av mänskliga programledare, vilket skapar nya möjligheter för framtiden.

Det som gör NotebookLM-genererade poddar så attraktiva är flera unika funktioner som skiljer dem från traditionella poddar:

Naturligt ljudande röst: NotebookLM kan generera ljudinnehåll med en röst som efterliknar den naturliga rytmen och tonen i mänskligt tal. Detta gör att lyssnaren får en smidig upplevelse där det är svårt att avgöra om podden är AI-genererad.

Mångsidiga ämnen: Oavsett om det handlar om nyheter, aktuella händelser eller lättsamma berättelser, kan NotebookLM hantera en mängd olika ämnen. Dess flexibilitet gör det till ett idealiskt verktyg för innehållsskapare som vill utforska olika genrer utan tidskrävande produktion.

HOROSKOP FÖR MARS 2025

Mars´ skämt- samma stjärn- prognos

Väduren (21.3–19.4)
Vårens energi flödar
i dina ådror! Tyvärr
glömmer du ditt pa-
raply överallt. Ta det
lugnt – du är väl inte
gjord av socker (tror
vi)?

Oxen (20.4–20.5)
Vinterslasket gör dig
butter, men du låtsas
som att du trivs. Kryp
upp i soffan, drick en
liter te och vägra er-
känna att mars räknas
som vårmånad.

Tvillingarna (21.5–
20.6)
Du är full av idéer och
planer! Synd bara att
du förverkligar typ
en av dem. Men hey,
att tänka på att göra
något är ju nästan
samma sak som att
göra det, eller hur?

Kräftan (21.6–22.7)
Du känner dig kän-
losam och nostalgisk.
Försök att inte ringa
ditt ex eller gråta över
gamla väderprognos-
ser. Våren kommer –

jag lovar!

Lejonet (23.7–22.8)
Solen tittar äntligen
fram, och du kan
återvända till din
naturliga livsmiljö –
uppmärksamhetens
centrum. Bara kom
ihåg att solglasögon
inte gör mars till en
somrig månad.

Jungfrun (23.8–22.9)
Du storstädar redan
för våren, men våren
verkar inte storstäda
för dig. Andas djupt
och acceptera att
dammtussar är som
vänner – de kommer
alltid tillbaka.

Vågen (23.9–22.10)
Vet du vad du vill? Nej.
Men det är okej, för du
råkade redan blanda
ihop tre lattebeställning-
ar på kaféet. Äventyret
kan börja!

Skorpionen (23.10–
21.11)
Du är mystisk och oe-
motståndlig – förutom
när du försöker dra
på dig vinterstövlarna
i all hast. Låt våren
komma i sin egen takt,
som en riktigt bra
thriller.

Skytten (22.11–21.12)
Mars för med sig sto-
ra möjligheter! Eller
bara mer snömodd.
Men din inställning
avgör allt, så håll
skorna torra och hu-
mörret uppe.

Stenbocken (22.12–
19.1)
Du har en plan för
våren. Universum
har en annan. Flexi-
bilitet är nyckeln till
framgång – och till
att inte bli arg när
bussarna är försena-
de.

Vattumannen (20.1–
18.2)
Din kreativa hjärna
uppfinner en ny vår-
trend. Tyvärr är det
sandaler och ragg-
sockor. Kanske inte
än, men vi uppskat-
tar din vision!

Fiskarna (19.2–20.3)
Födelsedagar och
vårkänslor gör dig till
en romantisk dröm-
mare. Bara se till att
inte vandra rakt ut i
en snödriva medan
du beundrar vårso-
len. Dröm stort – men
håll koll på var du
går!

NYHETER FÖR 100 ÅR SEDAN

Kvälls- Kuriren

Söndagen den 23 februari 1925

Detta är en fiktiv dagstidning som innehåller helt autentiska nyheter för precis 100 år sedan med målet att ge läsaren en uppfattning om hur vardagen såg ut på den tiden.

Ett grovt utfall i »Pravda«.

Wiborgs Nyheter
26.2.1925

Statens gevärspatronfabrik i Lappo. Ingeniör U. R. Tikkanen utnämnd till ledare.

Enligt vad lltalebti erfarit bar till ledare för Lappo patronfabrik utnämnts ingenjör Urho Robert Tikkanen från Helsingfors. Ing. Tikkanen har i egenskap av statens stipendiat i Amerika studerat speciellt metoderna för massproduktion och torde i övrigt enligt fackmäns utlåtanden grundligt hava förberett sig för sin nya post. Den nye ledaren tillträder sin befattning den 1 mars.

De Finsk-Ryska Handelsrelationerna

Ett grovt utfall i »Pravda«.

MOSKVA, 24. 2. (Fnb.) Dagens »Pravda« innehåller en artikel om handelsrelationerna mellan Finland och Ryssland, vari i grova ord klandras att Finland, hänvisande till den i Ryssland uppträdande mul- och klövsjukan, försvårar utförelsen av spannmål och foder och hindrar dess

transitering till Karelen.

Myndigheterna i rådstaternas förbund hava bevisat påståendenas grundlöshet. Det oaktat tillåta finnarna, synbarligen med andra mål i ögonsikte, icke att spannmål införes från Ryssland till deras land, utan åtnjuta alla handelsutbytets fördelar utan att giva något i stället. För Finland är fri genomfart från Ladoga till Finska viken av vikt. Deras pappers- och mjölkproduktion drar nytta av Ryssland. Därför böra de båda landens ömsesidiga ekonomiska relationer revideras och det kan ej bliva tal om slutande av något handelsfördrag. Normala förhållanden uppstå först då, när i Finland principen om mest gynnad nation faktiskt förverkligas. Om ej Finland önskar detta, draga de ryska myndigheterna härav sina egna slutsatser.

Drickande och brödrafejd.

Natten till måndagen inträffade i Luodonkylä i Luvia ett ruskigt blodsdåd. Sagda kväll råkade bröderna Lauri och Wäinö Tommila, som suttit och pokulerat med varandra, i gräl, vilket från en brottningskamp

utvecklades till ett slagsmål, varunder Lauri T. framtog sin kniv o. tilldelade brodern 8 knivhugg på olika istäHen i kroppen. Den sårade en 23 år gammal ung man, som just avtjänat sin värnplikt hämtades omedelbart till Björneborg, där han förbands. Hanis tillstånd är, trots svår blodförlust, ej livsfarligt.

Stor inbrottsstöld i Rovaniemi.

Guld- och silversaker till över 100,000 mks värde tillgripna. Natten till måndagen begicks inbrottsstöld i guldismeden H. M. Komulainens affär i Rovaniemi. Tjuvarna öppnade dörrarna med -egna nycklar och tillgrepo guldklockor, guldringar och silverföremål till över hundratusen mks värde, berättar »Kaleva*.

Sorglig olyckshändelse.

Då hemmansägaren Jooseppi Sällinen från Kivinebb härom dagen körde ett brödläss, stälpte lasset i en backe och hamnade i diket. Härvid hamnade Sällinen mellan lasset och gärdesgården samt fick huvudet fullständigt krossat. Döden följde ögonblickligen.

Rabiesfaran i Wiborgs län.

Nya kommuner förklarade för rabiesbesmittade. Medels i tisdags utfärdad kungörelse har landshövdingen d länet på framställning av medicinalstyrelsen förklarad Räsälä, Kirvus, Rautjärvi, Parikkala, Simpele, Kronoberg, Hiitola, Kaukola, Vuoksda, Valkjärvi, Rautus, Metsäpirtti, Sakkola och Pyhäjärvi kommuner' samt Kexholms stad och landskommun för rabiesbesmittade tills vidare.

Skyddslag även i Lettland

Kommunisternas verksamhet förbjudes. RIGA, 25. 2. (Fnb.) Lettiska parlamentet har godkänt en skyddslag, som i likhet med motsvarande lag i Estland förbjuder de kommunistiska organisationernas verksamhet.

I döden för sina tår

En yngling i London vid namn John Thompson har skjutit sig en kula för pannan. Orsaken härtill var att han hade besvär med tårna, vilken omständighet förhindrade honom att spela fotboll. Dat Ir sanna ligen en underlig tid vi leva i'

Rysskadorna.

En ersättningsfråga som väntar på sin lösning.

Efter världskrigets utbrott sommaren 1914 påbörjade de ryska militärmyndigheterna omfattande befästningsarbeten i olika delar av Finland och utförde i sammanhang därmed »strategiska skogshyggen*». Deissa hyggen verkställdes så skoningslöst att tiotalstusen hektar skogsmark fullkomligt kalhöggs och nu stå utan fröträd och delvis utan betryggad återväxt.

Skogsägarna ha däri genom åsamkats synnerligen betydande förluster, vilka varit så mycket mera kännbara i de talrika fall, då ägaren förlorat möjligheten att från egen mark få sitt huisibehovsvirke. Ingreppen beröra därjämte vidsträckta arealer odlad jord samt hagmark, vilka gjorts obrukbara genom befästningsverk med täta taggträdsstängsel, skyddsvallar löpgravar och kaisematter. Hägnader av såväl trä som sten hava förstörts. Boningshus och övriga byggnader hava även i stor omfattning undergått förödelsen.

DAGENS TECKNING

BLACK PIPE:

*Han som grever en grop åt näin alin så kan en hiänd he han sjölv fal-
der teit*

HUMOR FÖR ETT- HUNDRA ÅR SEDAN

ÅLDER

Två nygifta unga fruar sitta och småprata. Den ena berättar om sitt äktenskap:

»Tänk — min man är dubbelt så gammal som jag, de' ä' synd i alla fall!»

Den andra: Hur gammal ä' han då??

— Ja, jag är 22(!) som du vet och han är 44.

Stämmer det inte??

— Ja de' ä' ju hemskt — tänk när du blir 44, då blir han — 88 år!!!

MAT OCH DRYCK

Några amerikanare voro på fotvandring i de skottska högländerna. Provianten tog slut varför en av deltagarna sändes till närmaste stad för att proviantera för en vecka. Han återvände med 20 helor John Beggs whisky och ett bröd. Då han visade sina kamrater vad han hade köpt utbrast en av dem: — utmärkt, men vem fan ska' äta brödet? !

ÖVERVIKT

Redaktör Julie Hirn var som känt i besittning av en imponerande kroppshydda. En dag kom han vandrande ned för Esplanaden. I hörnet av Mikaelsgatan stod en grupp pojkar och gapade med öppen mun vid åsynen av Hirns vidlyftigt tilltagna kropp. Him stannar bredbent framför dem och dundrar med gravlikt allvar:

— Vad stirrar ni på, pojkar. Har ni aldrig sett en fullvuxen karl förut

OM HUNDAR MED LÅNGT HÅR

— Hur vet dom på vilken ända huvudet sitter på hundfan då den har så långt hår?

— Dom får väl höra efter vilken ända som skäller.

TÄNDER

— Farfar! Hur ofta får vi tänder?

— Tre gånger, de två första gångerna får vi dem gratis, men den tredje gången måste vi själv betala dem.

KORT KLÄNNING

En ny synpunkt. Herr och fru Mattson vänta gäster till middagen och herr Mattson granskar kritiskt sin hustrus klänning. Är den inte en smula djärv? framkastar han. Lite

för kort och lite för uringad? Jag vill säga dig en sak, säger fru Mattson. De ha kommit för att träffa mig. Det är mig de vill se och inte klänningen eller hur?

SCHACK

Den unga schackspelaren:

— Nu gjorde jag dig matt ändå, gamle gosse, så mycket yngre jag än är både som schackspelare och människa!

Den äldre kamraten:

— Ingenting att förhäva sig övor, unge man. Tschepurnoff lär redan vid sin födelse hava gjort sin mor matt. Och i det fallet var skillnaden ändå betydligt anmärkningsvärdare än i värt, eller hur?

DÅLIG SÅNG

— Vad fick du för din sista sång?

— Ingenting. Ingen kvinna vill sjunga den. Jag kallade nämligen den Ack om jag vore ung igen.

Veckans astronomiska bild:

Thick Ice in the Gulf of Bothnia 2010-03-05 lrg.jpg

The Moderate Resolution Imaging Spectroradiometer (MODIS) on NASA's Terra satellite captured this true-color image of part of the Gulf of Bothnia on March 5, 2010. A thin black line delineates the coastline, much of which is lined by ice, particularly in the area around Sundsvall. Ice—largely broken into pieces of varying sizes—fills most of the gulf. A translucent veil of clouds partially hides the eastern half of the water body.

NASA

Public domain

Nästa vecka:

Från läsarna

Vi tar väldigt gärna emot inlägg från våra läsare. Kommentarer, historier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannolikt kommer detta att vara den viktigaste delen i denna vår tidning. Men utrymmet är ju begränsat, så skriv gärna rätt så kort! Säsänd gärna inlägg till: wasadagblad@gmail.com

Annonsera i WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annonserar i denna historiska och hypermodärna dagstidning. Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com som jpg, tiff eller png,

WASA DAGBLAD
wasadagblad@gmail.com